

*Ar Rīgas un visas Latvijas arhibīskapa Aleksandra svētību
Ar Latvijas evaņģēliski luteriskās Baznīcas arhibīskapa Jāņa Vanaga svētību*

TITS KOLIANDERS

ASKĒZES CEĻŠ

Mūsu publicētā apcerējuma autors ir ortodoksālais somu rakstnieks, kuram iznākusi ne viena vien grāmata par Pareizticību. Viņa grāmata "Askēzes ceļš" tika izdota zviedru valodā, un tai bija lieli panākumi Skandināvijas valstīs ne tikai starp pareizticīgajiem, bet arī starp citu konfesiju lasītājiem. Angļu valodas lietotāju pasaulē grāmata "Askēzes ceļš" ir piedzīvojusi vairākus izdevumus. Koliandera darbu krieviski pārtulkojusi krievu ticīgo grupa Somijā 50. gados, un tas tika nodrukāts Francijā žurnālā "Вечное" (1957, VII-VIII). 1991. g. šo tulkojumu izrediģēja un publicēja Svētā Jāņa Priekšteča katedrāles draudze Vašingtonā. Izmantojot jau esošos tulkojumus krievu valodā, 1992.g. šo darbu publicēja Rīgā Baltslāvu biedrība. Mūsu izdevums radās, pārtulkot 1992.g. izdevumu, korekcija veikta, izmantojot angļisko tulkojumu: Tito Kolliander. The way of the Ascetics (Oxford: Mowbray, 1983).

Izdevējs bezpeļņas labdarības organizācija «Labvēsts» SIA

sadarbībā ar Krimuldas Krusta Skolu

Rīga 1995

SATURS

<i>Priekšvārds izdevumam angļu valodā</i>	5
<i>Priekšvārds izdevumam krievu valodā</i>	9
<i>Skaidrais un nemainīgais mērķis</i>	11
<i>Cilvēka spēka nepietiekamība</i>	13
<i>Mūsu sirds druva</i>	15
<i>Klusā un neredzamā cīņa</i>	17
<i>Sevis aizliegšana un sirds šķīstība</i>	19
<i>Pašizdabāšanas vēlmes apspiešana</i>	23
<i>Savas gribas pakļaušana Tam Kungam</i>	25
<i>Izsargāšanās no uzvarētā ļaunuma atgriešanās ...</i>	28
<i>Uzvara pār pasauli</i>	30
<i>Tuvākā un mūsu pašu grēki</i>	33
<i>Iekšējā cīņa kā mērķa sasniegšanas līdzeklis</i>	35
<i>Paklausība</i>	39
<i>Iekšējais dvēseles kambaris</i>	41
<i>Lēnprātība un modrība</i>	42
<i>Lūgšana</i>	47
<i>Lūgšanas nepieciešamība</i>	47
<i>Iesācēju lūgšana</i>	49
<i>Daži padomi tam, kurš uzsācis lūgšanu</i>	51
<i>Nemitīgi lūdziet Dievu</i>	54
<i>Lūgšanas miesīgie un prāta augļi</i>	56
<i>Gavēšana</i>	59
<i>Izvairīšanās no pārmērībām</i>	61
<i>Pasaulīgā un ārējā lietošana</i>	63
<i>Tumsības mirkļi</i>	65
<i>Caķēja paraugs</i>	67
<i>Jēzus lūgšana</i>	71
<i>Nenovērtējamā pērle</i>	75
<i>Grāmatā minētie svētie tēvi un autori</i>	77

Tita Koliandera apcerējums balstīts tikai un vienīgi uz Svētajiem Rakstiem un Baznīcas svēto tēvu atstātā mantojuma un sastāv galvenokārt no tiešiem norādījumiem uz viņu darbiem un viņu izteikumu pārstāstījumiem, pielāgojot tos mūsdienu dzīves apstākļiem.

priekšvārds izdevumam angļu valodā

Sv. Augustīns, runājot par dievišķo skaistumu, reiz teicis tam: *antiqua et tam nova* - "tik sens un tik sveigs". Teiktais raksturo arī šo grāmatu, ko sarakstījis Krievijā dzimis un Somijā dzīvojis pareizticīgais. Tita Koliandera garīgums ir pilnībā patristisks. Viņa domas un bieži paši vārdi ņemti tieši no grieķu un sīriešu tēviem, kas dzīvojuši kristietības vēstures pirmajos septiņos gadsimtos. Tomēr viņš raksta kā cilvēks, kas dzīvo divdesmitā gadsimta Rietumos. Pagātnē aizgūto viņš padarījis par savu, atdzīvinādams Austrumu tēvu teoloģiju ar savu personīgo pieredzi. Viņa vārdos nav nedz Austrumu, nedz Rietumu, bet vienkārši kristietība. Viņš iemieso pareizticīgās tradīcijas dzīvi ārpus laika un tās universālumu.

Tita Koliandera vecāki piederēja Somijas zviedriski runājošajam mazākumam. Dzimis 1904. gadā Sanktpēterburgā, bet uzaudzis galvenokārt Somijā, Tīts Kolianders teoloģiju studējis Pareizticīgo seminārā Helsinkos, bet vēlāk mācījis ticības mācību turienes vidusskolās.

Tomēr galvenokārt viņš pazīstams kā mākslinieks un rakstnieks, romānu, noveļu autors un dzejnieks, bet īpašu ievērību guvuši viņa septiņi memuāru sējumi. "Askēzes ceļš" tika sarakstīts zviedru valodā un pirmoreiz publicēts 1952. gadā. 1957. gadā tam sekoja tulkojums somu valodā un Katrīnas Ferrē tulkojums angļu valodā 1960. gadā.

Nevajadzētu pārprast virsrakstā lietoto vārdu "askēze". Grāmata nav domāta tikai tiem, kas dzīvo klosteros. Patiesi, Tīts Kolianders nav ne mūks, ne priesteris, bet precēts lajs, kas savā ģimenē uzaudzinajis trīs bērnus. Viņa izpratnē katrs, kas saņēmis kristīšanu Kristū, saucams par askētu. Askēzes, krusta nešanas ceļš ir kopēja kristīga uzruna mums visiem. Šajā grāmatā autors neaicina mūs pamest mājas un iet klosterī, bet aicina mazāk dzert tēju vai kafiju un netenkot. Viņš ir precīzs savās prasībās, bet tas, ko viņš no mums prasa, ir iespējams katram, un viņa bardzību vienmēr iekrāso veselais saprāts un humors. Augstāk par visu viņš vērtē konkrētību un lietišķumu.

Grāmatā ir aplūkota situācija, kad cilvēks jau ārēji piedalās kristīgās dzīves rituālos, tomēr meklē iespēju, vēlas padziļināt savas personīgās, slēptās attiecības ar Dievu. Par kristībām, grēksūdzi un svēto Mielastu šeit runāts maz nevis tādēļ, ka autors tās uzskatītu par nesvarīgām - tieši otrādi, - bet tādēļ, ka šajā darbā skarts cits uzdevums. Viņš galvenokārt raksta par tādām lietām kā cīņa pret kārdināšanu, klusuma labvēlīgā nozīme, pastāvīga Dieva atcerēšanas, Jēzus lūgšanas atkārtošana.

"Dieva valstība ir jūsu vidū" (Lk 17,21). Kā izsakās sv. Sīrijas Izaks, kura vārdi citēti trešās nodaļas beigās: "Izlīgsti pats ar sevi, un ar tevi izlīgs visa zeme un debesis. Pacienties ieiet savā iekšējā kambarī, un tu ieraudzīsi debesu kambari, jo kā viens, tā otrs ir viens un tas pats.. Kāpnēs uz debesu valstību ir tevī, apslēptas tavā dvēselē." Askēzes ceļš ir aicinājums mums katram izpētīt savas iekšējās valstības bagātības. Mums, pēc Dieva līdzības radītiem, dotas bezgalīgas iespējas, kas slēpjas mūsos pašos. Debesu vārti ir tuvāk, nekā mēs domājam. Kāpjot pa neredzamajām kāpnēm, ieejot "savā iekšējā kambarī" mūsu pašu sirdī, mēs nostājamies aci pret aci ar Neradīto un Mūžīgo. Mēs atklājam to, ko Tomass Mērtons nosaucis par "pilnīga tukšuma un absolūtas nabadzības punktiņu", kas ir "Dieva slava mūsos.., kas izstaro neredzamo debesu gaismu".

Taču Tīts Kolianders uzskata, ka nepietiek, ja meklējam šo iekšējo valstību vienīgi teorētiskā vai sentimentālā veidā. Nepieciešams stingrs lēmums, un šis lēmums īstenojams no dienas dienā, no stundas stundā, apliecinot to ar atbilstošu rīcību. Kā teikts grāmatas pirmajā lappusē, "ticību iegūst nevis sapņojot, bet strādājot". Dieva žēlastība prasa mums atbildēt ar saviem pūliņiem. Nepieciešama vingrināšanās -ko grieķi dēvē par askēzi. Tādēļ autors mums vaicā: kāda ir tava stratēģija cīņā pret kaislībām? Cik liela ir tava pašdisciplīna? No kā tu esi gatavs atteikties, lai ātrāk nokļūtu pie Dieva?

Šis īsais darbs, kas sarakstīts vienkārši, bet ne vienkāršoti, tiešā un nepretenciozā stilā, trīsdesmit gados kopš pirmās publikācijas kļuvis par ortodoksālā garīguma jaunāko laiku klasiku. "Askēzes ceļš" ir grāmata, kas, steigā pāršķirstīta un malā nolikta, neatstāj lielu iespaidu. Tā jālasa lēnām, pa vienai nodaļai. Tā jālasa un jāpārlasa, jāpārdomā lasītais un pat jāmacās no galvas. Grāmata ir bagāta ar īsiem teicieniem, kas labi piemēroti tieši šādai iegaumēšanai.

Nemeklē brīvību, un brīvība tev tiks dota.

Kristus ir gan Dievs, gan mūsu tuvākais.

Patiesi nesavtīga rīcība nenāk no manis, bet no Dieva.

Atpūsties ir tas pats, kas atkāpties.

Lūgsna ir rīcība.

Kad lūdz Dievu, tev pašam jāklusē, lai runā lūgsna.

Lasītājs šeit atradīs Ortodoksālās Baznīcas garīgo mācību tīrā un autentiskā formā.

Bīskaps Kallistoss no Dioklejas Sv. Kozmas un Sv. Damiāna dienā 1982.

priekšvārds izdevumam krievu valodā

Iespējams, ka nevienai no kristīgās ticības patiesībām nav bijis tik daudz uzbrukumu no kristietības ienaidnieku puses kā askētismam. Tajā gribēja saskatīt tumšu un ļaunu pamatdomu, kas ar neuzticību un naidu izturas pret visu, kas saistīts ar cilvēka miesīgo esamību. Tāds pārmetums ir taisnīgs ja nu vienīgi attiecībā uz budismu, kurš uztver cilvēka miesu kā dvēseles cietumu. Taču attiecībā uz kristietību tāds pārmetums iespējams vienīgi pārpratuma vai tīša apmelojuma dēļ.

Neviena no reliģiskajām doktrīnām nesatur tik cildenu mācību par cilvēka miesu kā kristietība, kas ir tāda Dieva reliģija, kurš kļuvis par cilvēku, visā pilnībā ieņēmis Sevī cilvēka būtību, izņemot grēku, no kura Viņš bija nācis atpestīt cilvēku. Apustulis Pāvils māca: "Jūsu miesa ir Svētā Gara mājoklis, kas jūsos mīt" (1. Kor. 6,19). Šis mājoklis, kas pats par sevi ir lielisks un pilnīgs, ir kritis, ir grēka pieveikts, un tam vajadzīga šķīstīšanās, lai Dieva iecere pār Viņa radījumu izpaustos visā pilnībā. Nevienam nenāks prātā apgalvot, ka ķirurgs, likvidēdams ļaundabīgo audzēju, vadās no naida pret cilvēka miesu. Kristiešu askēze ir māksla, ar kuras palīdzību dvēsele pārstāj būt miesas kalpībā un piebiedro cilvēka miesu savai nemirstībai.

Kristiešu askēzes virzītājspēks rodams nevis miesas noliegšanā, un pat ne personīgās izglābšanās reliģiozā egoismā, kad cilvēks domā vienīgi par to, kā viņam pašam tikt vaļā no grēka varas, bet gan mīlestībā. Mīlestība pret Dievu ir pirmais bauslis, taču ar to nesaraujami saistīts otrais, tam līdzīgais - mīlestība pret otru cilvēku kā pret sevi pašu. Šis vissvarīgākais bauslis ierakstīts visos četros Evaņģēlijos. Apustuļa Jāņa Teologa pirmajā vēstulē mīlestības pret Dievu un tuvāko identificēšana, tas ir, atbrīvošanās no egoisma, pat viscildenākā, sasniedz visaugstāko pakāpi. "Mīlēsīm Dievu," saka apustulis Jānis, "jo Dievs ir mūs pirmais mīlējis." Un piebilst: "Ja kāds saka: es mīlu Dievu, un ienīst savu brāli, tad viņš ir melis. Jo, kas nemīl savu brāli, ko viņš ir redzējis, nevar mīlēt Dievu, ko viņš nav redzējis. Un šis bauslis mums ir no Viņa, ka tam, kas mīl Dievu, būs mīlēt arī savu brāli," -savu domu pabeidz ap. Jānis (1.Jņ. 4,19-21).

Šajā ziņā kristiešu askēze atšķirība no budistu askēzes nav vis sevis nomērdēšana kā ceļš uz nirvānu, bet gan dzīves nostiprināšana mīlestībā - tai mīlestībā, uz kādu spējīga vienīgi apskaidrota sirds. Taču ap. Jānis tai pašā vēstule mums saka: "Nemīliet pasauli, nedz to, kas ir pasaulē. Ja kāds mīl pasauli, tad viņa nav Tēva mīlestības" (1.Jņ. 2,15). Vai tiešām tas ir aicinājums nemīlēt pasauli kā Dieva radījumu? Jāņa vēstījumu gars, tāpat kā visas Jaunās Derības gars, taču izslēdz tāda skaidrojuma iespējamību. Tā pasaule, pret kuru būt naidā mūs aicina ap. Jānis, nav vis pasaule kā Dieva radījums, bet gan kā grēcīga slimība, kas pārņēmusi šo pasauli un no kuras tā ar Svētā Gara spēku var un ir aicināta atbrīvoties. Cilvēks, un jo vairāk kristietis, nevar nemīlēt pasauli kā Dieva radījumu, ar kuru Viņš uz visiem laikiem ir saistīts radīšanas aktā. Cilvēks ir augstākais radījums. Tādēļ, askēzes šķīstījošajā pašuzpurēšanās cīņā atjaunojot Dieva tēlu sevī, cilvēks veicina visas pasaules atveseļošanu, atgriešanu godībā, ar kādu Dievs apzīmējis un vainagojis Savu radījumu.

Virspriesteris Viktors Potapovs

I. SKAIDRAIS UN NEMAINĪGAIS MĒRĶIS

Ja gribi izglābt savu dvēseli un sasniegt mūžīgo dzīvošanu, pamosties no sava kūtruma un saki: "Tēva, Dēla un Svētā Gara vārdā. Amen."

Ticību iegūst nevis sapņojot, bet strādājot. Dieva pazīšanu mums dod nevis vārdi un pārdomas, bet pieredze. Mēs zinām - lai izvēdinātu istabu, vajag atvērt logu. Lai nosauļotos, vajag iziet saulē. Arī ticību nesasniedz citādā ceļā; nevienu mērķi nevar sasniegt, paliekot bezdarbīgās gaidās, saka svētie tēvi. Paraugš mums lai ir pazudušais dēls, "kurš cēlās un gāja pie sava tēva" (Lk 15,20).

Lai arī cik zemu tu būtu kritis, lai cik stiprām pasaulīgajām saitēm tu būtu saistīts, celties^ nekad nav par vēlu. Ne velti rakstos teikts, ka Ābramam bija 75 gadi, kad viņš devās ceļā, un ka strādnieks, kurš atnāca vienpadsmitajā stundā, saņēma tādu pašu algu kā tas, kas atnāca pirmajā stundā.

Par agru arī nevar būt. Meža ugunsgrēks jādzēs pēc iespējas agrāk, iesākumā; jo tu taču negribi redzēt savu dvēseli iztukšotu un apdegušu. Jau kristīšanās tev tika uzticēts uzņemties neredzamu cīņu ar tavas dvēseles ienaidniekiem; tad iesāc cīņu tūlīt pat. Tu esi pietiekami vilcinājies, ieslīdzis vienaldzībā un slinkumā, tu esi pazaudējis daudz dārgā laika. Tā kā svētajā kristībā iegūto šķīstību tu esi pazaudējis un sabradājis, tev atkal jājūtas kā iesācējam. Tātad celies, bet dari to tūlīt. Neatliec savu nodomu līdz vakaram vai uz rītu, vai kamēr būs beidzis iesāktos darbus. Kavēšanās var izrādīties liktenīga.

Nē, šajā pašā stundā, šajā brīdī, kad tu esi izlēmis, pierādi rīcībā, ka esi atteicies no sava vecā "es", iesāc jaunu dzīvi, nospraužot sev jaunu mērķi, ej pa jauno ceļu.

Celies bez bailēm un saki: "Kungs, dod man jau šodien pat likt pamatus labajam. Palīdz man!" Jo visupirms tev vajadzīga Dieva palīdzība.

Stingri ievēro savu nodomu un neatkāpies. Lata sieva atskatījās atpakaļ un pārvērtās par sālsstabu (1. Moz. 19,26): šis piemērs mums ir brīdinājumam. Tu esi nometis no sevis veco cilvēku, aizmirsti viņu. Līdzīgi Ābramam, tu esi sadzirdējis Tā Kunga balsi: "Izej no savas zemes, no savas cilts un no savām tēva mājām uz zemi, kuru Es tev rādīšu" (1. Moz. 12,1). Šai zemei no šī brīža tev jāveltī visa sava uzmanība.

II. CILVĒKA SPĒKA NEPIETIEKAMĪBA

Svētie tēvi vienbalsīgi saka: "Pirmais, kas tev jāatceras, - nekādos apstākļos nepaļaujies uz sevi. Cīņa, kas tev stāv priekšā, ir ārkārtīgi grūta, ar taviem pašā, cilvēka spēkiem nepavisam nav diezgan. Paļaujoties tikai uz saviem spēkiem, tu kritīsi un vēlēšanās turpināt cīņu izsīks. Vienīgi Tas Kungs tev var dot ilgoto uzvaru." Vairumam ceļa sākumā ir grūti atteikties no pašpaļāvības, tomēr tā ir jāpārvar, citādi mēs nespēsīm iet tālāk. Jo kā gan tāds cilvēks, kurš pārliecināts, ka viņš visu prot un visu zina, un var iztikt bez jebkādiem norādījumiem, varēs pieņemt padomus, pamācības un palīdzību? Cauri tādām pašapziņas mūrim nespēj izlauzties nekādi gaismas stari. Praviētis Jesaja izsaucas: "Bēdas lai tiem, kas tikai pašu acīs ir gudri un prātīgi tikai pašī savās iedomās!" (Jes. 5,21) Arī ap. Pāvils liek pie sirds: "Neliecties pašī gudri esam" (Rom. 12,16). Debesu valstība ir atvērta maziem bērniem, bet tiem, kas uzskata sevi par gudriem un prātīgiem, Debesu valstība ir apslēpta (Mt 11,25).

Tāpēc mums uzmanīgi jālūko tikt vaļā no pārmērīgas pašapziņas. Šī pašapziņa mūsos ir tā iesakņojusies, ka mēs pat nemanām, ka tā brīvi valda pār mūsu sirdi. Lūk, tieši šis mūsu egocentrisms, iedomība un patmīlība ir par iemeslu visām mūsu grūtībām, atkarībai no kaislībām, gan dvēseles, gan miesas sāpju un ciešanu iemesls.

Tāpēc rūpīgi sevi vēro, un tu redzēsi, ka vēlēšanās izpildīt savu gribu - un tikai savu - sasaista tevi; ar to tava griba ir ierobežota, un tu klīsti, līdzīgi gūsteknim, no rīta līdz vakaram: tagad man gribas dzert, tagad es gribu piecelties, patlaban es gribu lasīt avīzi - tā tu vienmēr esi savu vēlmju gūsteknis, un, ja tavu vēlmju īstenošanai gadās kādi šķēršļi, tu esi neapmierināts, kļūsti nepacietīgs vai viegli sakaitināms. Ieskaties savas sirds dziļumos, un tu ieraudzīsi to pašu ainu. To ir viegli

pamanīt pēc nepatīkamās sajūtas, kas rodas, kad kāds tev iebilst. Tādējādi mēs dzīvojam nebrīvē, bet, kur Tā Kunga Gars, tur ir brīvība (2. Kor. 3,17).

Tāda pārņemība ar sevi nevar dot neko labu. Vai tad Tas Kungs nav mums devis bausli mīlēt savu tuvāko kā sevi pašu un mīlēt To Kungu vairāk par visu? Bet vai mēs tā rīkojamies? Vai mūsu domas visupirms nenodarbina mūsu pašu labums?

Nē, esi stingri pārliecināts, ka tu pats nevari izdarīt neko labu, un, ja tev parādās tieksme uz labo, tad zini, tas nav no tevis: tas nāk no labestības Avota; tā ir Dzīvības devēja dāvana. Tāpat arī spēki šīs tieksmes īstenošanai nav tavi, bet ir Tā Kunga sūtīti.

III. MŪSU SIRDS DRUVA

Jauno dzīvi, kurā tu esi nupat nolēmis ieiet, bieži salīdzina ar zemkopja dzīvi. Zeme, ko viņš apstrādā, ir Dieva dota, tāpat kā sēkla, saules gaisma, lietus un labības dīgšana. Taču darbs uzticēts viņam pašam. Ja zemkopis grib iegūt bagātīgu ražu, viņam jāstrādā no rīta līdz vakaram, jāar un jāirdina zeme, jālaista, jo sējumu apdraud daudzas briesmas, kas var iznīcināt ražu. Darbu nedrīkst uz laiku pārtraukt, zemkopim pastāvīgi jābūt modram; un tomēr raža visā pilnībā ir atkarīga no Tā Kunga.

Zeme, kas mums piešķirta kopšanai, par kuru jā rūpējas un kura jā sargā, ir mūsu pašu sirds. Raža - tā ir Mūžīgā dzīvošana. Mūžīgā tāpēc, ka tā nav atkarīga ne no laika, ne telpas, ne no citiem ārējiem apstākļiem. Tā ir īstas brīvības dzīve, mīlestības, žēlsirdības un gaismas dzīve, kas ir bezgalīga un tieši tādēļ mūžīga. Tā ir garīga dzīve, garīga cilvēka esamība. Tai iesākums dots šeit, un beigu tai nav; nekam pasaulīgam nav varas pār to, un tā jāmeklē cilvēka sirdī.

"Vajā pats sevi," saka sv. Sīrijas Īzaks, "un tavu ienaidnieku patrieks tava tuvošanās. Izlīgsti pats ar sevi, un ar tevi izlīgs visa zeme un debesis. Pacenties ieiet savā iekšējā kambarī, un tu ieraudzīsi debesu kambari, jo kā viens, tā otrs ir viens un tas pats un, ieejot vienā, ieraudzīsi abus. Kāpnes uz debesu valstību ir tevī, apslēptas tavā

dvēselē. Nomet grēku nastu un ieraudzīsi sevī kāpnes, pa kurām radīsi iespēju kāpt augšu))."

Debesu kambaris, par kuru šeit runā sv. Īzaks, arī ir Mūžīgā dzīve. To sauc par Debesu valstību, par Dieva valstību, citādi runājot, - par Kristu. Dzīvot Kristū nozīmē dzīvot Mūžīgā dzīvē.

IV. KLUSĀ UN NEREDZAMĀ CĪŅA

Tagad, kad esam uzzinājuši, kur notiek uzsāktā cīņa un kāds ir tās mērķis, kļūst skaidrs, kāpēc šo cīņu sauc par neredzamo cīņu. Viss notiek klusībā, mūsu sirds dziļumos. Vēl, kas ir ļoti svarīgi un ko māca svētie tēvi: turi savu muti ciet, nevienam nesaki par savu noslēpumu. Ja pirtī atver durvis, siltums izzūd. Tātad nevienam neko nesaki par savu lēmumu. Ne ar vienu vārdu nepiemini jauno dzīvi, ko esi uzsācis, nestāsti par saviem pārdzīvojumiem, par to pieredzi, kuru, pēc tavām domām, tu iegūsti. Tas attiecas vienīgi uz To Kungu un tevi, un tikai uz jums abiem. Vienīgais izņēmums būs tavš garīgais tēvs.

Klusēšana ir ļoti svarīga tādēļ, ka jebkāda savas dzīves un rīcības apspriešana dod vienīgi ieganstu pašapbrīnam un pašpārliecinātībai. Bet tas sevī jāuzvar pirmām kārtām! Un otrādi, klusumā pieaug uzticēšanās Tam Kungam, kurš redz to, kas apslēpts; klusējot iemācies runāt ar To, kurš dzird bez vārdiem. Tu taču tiecies pēc Viņa un visas cerības saisti ar Viņu; mūžībā vārdi nav vajadzīgi.

No šī laika tev jāatceras, ka viss, ko tu sa-stopi savā ceļā, ir Tā Kunga sūtīts kā palīdzība tavā cīņā. Viņš vienīgais zina, kas tev nāk par labu un kas tev šobrīd vajadzīgs: neveiksmes vai veiksmes, kārdināšanas vai kritieni. Nekas nav nejaušs,

bet viss tev tiek sūtīts par mācību; tas tev jāielāgo, jo tādā veidā pieaug uzticēšanās Tam Kungam, kuram tu seko.

Lai šajā ceļā veiktos, sv. tēvi dod vēl vienu pamācību: tev uz sevi jāraugās kā uz bērnu, kurš mācās pirmos burtus, sper pirmos nedrošos soļus. Visa tava pasaulīgā gudrība un dzīves pieredze ir galīgi bezvērtīga sagaidāmajā cīņā; tavam sabiedriskajam stāvoklim un laicīgajām bagātībām arī

nav nekādas nozīmes. Īpašums, kas nav izmantots kalpošanai Tam Kungam, ir slogs, un jebkuras zināšanas, kuras nenoder sirds šķīstīšanai, ir neauglīgas un tādēļ kaitīgas, jo vedina uz godkāri. Tādas zināšanas sauc par kailām, tās ir aukstas un nerada mīlestību. Tev jāatmet visas zināšanas un jāpaliek negudram, lai kļūtu bagāts, un jāpaliek vājam, lai kļūtu stiprs.

V. SEVIS AIZLIEGŠANA UN SIRDS ŠĶĪSTĪBA

Kails,niecīgs un bezpalīdzīgs tu ķeries pie paša grūtākā cilvēka uzdevuma: uzvarēt vēlēšanos vienmēr sev izdabāt. Tavas cīņas iznākums atkarīgs tieši no "sevis vajāšanas", jo, kamēr tevī valda vēlēšanās izpildīt savu gribu, tu nevari no tīras sirds piesaukt To Kungu: lai notiek Tavs prāts! Kamēr tu augstu vērtēsi sevi, tu nekad nesapratīsi, kas patiešām ir vērtīgs; ja tu neatsakies no savas brīvības, tu nevari iegūt īsto brīvību, kur valda tikai viena griba.

Noslēpumainais svēto ceļš: "Nemeklē brīvību, un tā tev tiks dota."

Ir teikts: zeme izaudzēs ērkšķus un dadžus. Cilvēka pienākums ir to apstrādāt ar milzīgām pūlēm, vaiga sviedros. Zeme esi tu, tavi paša pīšļi. Sv. Makarijs saka: "Tev nenāk par labu vērtību iegūšana bez piepūles. Viegli panākumi rada augstprātību."

Bet kā lai uzsāk "sevis vajāšanu"? Tas nozīmē atteikties pildīt savu gribu, apmierināt savas vēlmes. Svētie tēvi ieteic sākt ar sīkumiem. "Kā tu vari nodzēst lielu uguni," saka sv. Sīrijas Efraims, "ja neesi iemācījies nodzēst mazu? Ja tu gribi tikt vaļā no kaislības, pieveic vispirms savas sīkās iegribas. Nedomā, ka vienu var nošķirt no otra; tās ir savienotas līdzīgi garai ķēdei vai tīklam."

Tāpat labāk neuzsākt cīņu ar grūti uzvaramiem netikumiem un paradumiem, tai pašā laikā neuzveicot savas sīkās vājības: patiku uz saldumiem, plāpību, ziņkāri, tukšrosību. Galu galā mūsu vēlmēm, gan lielām, gan mazām, taču ir pamats: mūsu iesīkstējušais paradums izpildīt vienīgi savu paša gribu.

Mūsu gribas ievirze ir sagrozīta. Kopš grēkā krišanas mūsu griba tiecas piepildīt vienīgi sava "es" pamudinājumus. Lūk, tādēļ mūsu cīņa ir vērsta pret mūsu pašu gribu kā tādu. Un jācīnās nepārtraukti un nepagurstoši. Gribi kaut ko pajautāt -nejautā. Gribi izdzert divas kafijas tases - dzer tikai vienu. Gribi paskatīties pulkstenī - neskaties. Gribi izsmēķēt cigareti - atliec vai labāk vispār nesmēķē. Gribi aiziet ciemos - paliec mājās.

Tas arī ir "vajāt sevi". Tā ar Dieva palīdzību mēs iegrožojam savu gribu.

Varbūt tu domā: vai tas ir tik nepieciešami? Uz to sv. tēvi atbild ar pretjautājumu: vai tiešām tu domā, ka vari piepildīt trauku ar tīru ūdeni, iekams neesi izlējis veco, netīro? Vai tu gribēsi aicināt augstu viesi istabā, kas ir aizkrāmēta ar drāzām un gružiem? Nē, tas, kurš cer redzēt To Kungu, šķīsta sevi pašu tā, kā Viņš ir šķīsts (1. Jņ. 3,3).

Attīrīsim savu sirdi. Izmetīsim visus tur sakrājušos sārņus, izmazgāsim notraipīto grīdu, nomazgāsim logus un atvērsim tos, lai gaisma un gaiss iekļūtu tajā goda istabā, kuru jūs esat sataisījuši Tā Kunga atdusai. Pārgērbsimies tīrās drēbēs, lai vecais, nejaukais sasmakums pie mums nepalīktu un lai mēs neizrādītos tie, kurus padzen (Lk 13,28).

Darīsim to ik dienu un ik minūti. Ar to pašu mēs izpildīsim ar sv. apustuļa Jēkaba starpniecību doto bausli: šķīstiet rokas, grēcinieki, un skaidrojiet, šaubīgie, sirdis! (Jēk. 4,8) Tāpat ap. Pāvils aicina: lai paši šķīstāmieš no visas apgānīšanās pie miesas un pie gara (2. Kor. 7,1). Jo no iekšienes, no cilvēka sirds iziet niknas domas, laulības pārkāpšana, netiklība, slepkavības, zādzības, negausības, blēdības, viltības, nešķīstība, skauģa acs, Dieva zaimošana, lepnība, vieglprātība: viss tāds ļaunums iziet no iekšienes un apgāna cilvēku (Mk 7,21-23). Tādēļ Tas Kungs tāpat piekodina farizejiem: šķīstī papriekšu kausa un bļodas iekšpusi, lai arī to ārpusē top šķīstīta (Mt 23,26).

Sekojojot šiem aicinājumiem un uzsākot darbu ar mūsu iekšējo "es", jāatceras, ka mēs šķīstām mūsu sirdi ne jau mūsu pašu labad. Ne jau sevis dēļ mēs tīrām un uzkopjam ciemiņam domāto istabu, bet gan tādēļ, lai ciemiņš justos labi. "Vai viņam būs labi?" mēs sev jautājam. "Vai viņš palīks?" Visas mūsu domas ir ap viņu, bet mēs paši atkāpjamies, negaidot sev nekādu atlīdzību.

Cilvēka dabā ir trīs pamatiezīmes, kā skaidri nosaka Ņikita no Stifas: miesīgā - kad cilvēks dzīvo, lai izdabātu sev, nedomājot par to, ka tas var kaitēt otram, dvēseliskā - kad dzīvo, lai izdabātu gan sev, gan citiem, garīgā - kad cilvēks dzīvo, lai izdabātu Tam Kungam, nerūpēdamies par to, ka

tas varētu kaitēt viņam pašam. Pirmā ir zem cilvēka dabas, otra - parastā, trešā ir augstāka par cilvēka iedabu, tieši tā arī ir dzīve Kristū.

Garīgais cilvēks domā garīgi, viņš cer kādreiz dzirdēt eņģelus, kuri priecājas par grēcinieku, kurš atgriežas (Lk 15,10), un ka šis grēcinieks ir viņš pats. Tā tev vajag justies, un ar šo cerību tev jāstrādā, jo Tas Kungs mums ir devis bausli: esiet pilnīgi, kā jūsu debesu Tēvs ir pilnīgs (Mt 5,48), un: dzenieties vispirms pēc Dieva valstības un pēc Viņa taisnības (Mt 6,33). Tāpēc nedod sev ne mieru, ne atpūtu, pirms tu nebūsi pakļāvis savu miesīgo "es". Liec sev par uzdevumu atrast visas šīs zvēra atrašanās pazīmes sevī un vajā to bez žēlastības, jo miesas tieksmes ir pret garu, bet gara tieksmes ir pret miesu (Gal. 5,17).

Ja, strādādams pie savas pestīšanas, tu baidies iekrist pašapmierinātībā vai baidies, ka tevi pārņems garīgais lepnums, tev vajag atcerēties, ka tas, kurš baidās kļūt lepns, ir akls, jo neredz, ka jau ir lepns.

VI. PAŠIZDABĀŠANAS VĒLMES APSPIEŠANA

Ir teikts: tikai nedaudzi ies pa šauro ceļu, kas ved uz dzīvību, un mums jāpūlas ieiet pa šaurajiem vārtiem, "jo es jums saku, daudzi vēlēties ieiet, bet nevarēs" (Lk 13,24).

To var izskaidrot ar mūsu pašu nevēlēšanos vajāt sevi. Varbūt mēs pārvaram sevī tikai lielas un postošas kaislības, un tas ir viss. Sīkām kaislībām mēs ļaujam vaļu augt, cik vien tīk. Mēs netērējam svešu mantu, nezogam, taču labprāt nosodām; nepiedzeramies, taču pārmērīgi lietojam tēju un kafiju. Sirds paliek pilna kaislīgu vēlmju, saknes nav izrautas, un mēs maldāmies biezoknī, kas saaudzis aiz žēluma pret sevi.

Tev jāizrauj pati sevis žēlošanas sakne, un tad tu sapratīsi, ka tas, kas tev pašlaik liekas nepanesams, ir tieši tas, kas nāk tev par labu. Tu raugies caur sevis žēlošanas prizmu, tāpēc tavš apvārsnis ir šaurs. Tevi sasaista mīlestība pret sevi; atbrīvojies, un ļaunums atkāpsies no tevis.

Apspied sevī pazudinošo tieksmi izdabāt sev visās tās formās. Noslāpē savu vēlēšanos gūt baudu. Esi stingrs pret sevi; nedod savam miesīgajam "es" tos kukuļus, ko tas neatlaidīgi pieprasa. Jo viss pieņemas spēkā atkārtojoties, bet atmirst, ja tam nedod barību. Taču rūpīgi seko, lai, aizverot ļaunumam galveno ieeju, neatstātu vaļā spraugu, pa kuru ļaunums varētu veikli ielavīties citā izskatā.

Vai tev būs labums no tā, ka tu gulēsi cietā gultā, bet tajā pašā laikā tīksmināties vannā? Vai arī centies tikt vaļā no smēķēšanas, bet nevaldi savu mēli? Vai, pārvarēdams pļāpību, lasi aizraujošus romānus? Vai arī nelasi romānus, toties ļaujies sapņiem un saldsērīgumam?

Tie visi ir vienas un tās pašas parādības -nepiesātināmās vēlēšanās apmierināt savas baud-kārās prasības - dažādie veidi.

Tev jāizskauž no dvēseles pati vēlēšanās dzīvot labklājībā un tīksmē. Tev jāiemācās mīlēt nelaiemes, ciešanas un grūtības. Tev jāiemācās sekot Kristus bauslim: lieki nerunāt, neizrotāt sevi, būt paklausīgam priekšniekiem, neuzlūkot sievieti ar iekāri, nebūt nīgram, un jāiemācās daudz ko citu. Jo visi šie baušļi mums nav doti tādēļ, lai mēs izliktos, ka viņu nav; žēlīgais Dievs tos ir devis izpildīšanai. "Ja kas grib Man sekot, tam būs sevi aizliegts," saka Tas Kungs (Mt 16,24). Viņš mums atstājis brīvu izvēli: "ja kas grib", un brīvu personīgo darbu - "sevi aizliegts".

VII. SAVAS GRIBAS PAKĻAUŠANA TAM KUNGAM

"Ja mēs aizliegsim sevi, ko tad mēs sastapsim?" jautā sv. Teofans Vientuļnieks. Viņš pats arī atbild: "Tad mēs sastapsim Dievu un tuvāko." Pirmais noteikums tam, kurš meklē atbrīvošanos Kristū, ir sevis aizliegšana; tikai tādā veidā mūsu esamības centrs var tikt pārnestš no mums pašiem uz Kristu, kurš ir gan mūsu Kungs, gan mūsu tuvākais.

Tas nozīmē, ka visa gādība, rūpes un mīlestība, ko mēs veltījam sev, dabiski, mums nemanāmi pārceļas uz To Kungu un ar to pašu uz mūsu tuvāko (Mt 25,34-40). Tikai tādā veidā kreisā roka nezina, ko dara labā, un tava žēlsirdība izpaudīsies slepenībā (Mt 6,3-4).

Kamēr mēs izdabājam sev, mēs nevaram dzīvot par patiku savam tuvākajam, viņam par labu, lai to celtu (Rom. 15,2). Mūsu mēģinājumi šajā virzienā būs maldīgi, jo tie tiek darīti pēc mūsu pašu gribas un nāk no mūsu vēlēšanās izdabāt sev pašiem. Tam vajag pievērst īpašu uzmanību, jo mēs viegli varam apmaldīties uz tā ceļa, kur labdarība un pakalpojumi apmierina mūs pašus, un šis ceļš, bez šaubām, ievēd pašattaisnošanas purvā. Iedziļinies sevī, rūpīgi pārbaudi sevi, un tu ievērosi, ka daudzi no tiem it kā pašaieliedzīgiem pasākumiem, kurus tu veic, nāk no vajadzības noslāpēt savu sirdsapziņu, citādi sakot, no tava pastāvīgā paraduma lutināt sevi un dzīvot tādēļ, lai izdabātu tikai sev (Rom. 15,1).

Ar To Kungu, kurš ir mīlestība, miers un labestība, nav saderīga sevis lutināšanas tukšā rosība un troksnis, kaut arī tas notiktu slēptā formā. Pārbaudi pats sevi: ja tev sabojāsies garastāvoklis vai tu noskumsi, vai pat kaut nedaudz saērcināsies, sastopot šķēršļus labajam darbam, ko tu esi iecerējis, tad zini: tā avots bijis duļķains.

Tu jautāsi: kāpēc? Pieredzējuši ļaudis tev atbildēs: ārējus šķēršļus un pretestību sastop tikai tas, kurš savu gribu nav pakļāvis Tam Kungam; bet Tam Kungam šķēršļi nav iedomājami. Patiešām pašaieliedzīga rīcība nenāk no manis, bet gan no Tā Kunga un tāpēc nevar sastapt šķēršļus savā ceļā. Vienīgi maniem personīgajiem plāniem, manām personīgajām vēlmēm - strādāt, apgūt, atpūsties, ēst vai izdarīt pakalpojumu tuvākajam - var rasties šķēršļi, un tieši tāpēc, ka tās ir "manas" vēlmes, "mani" plāni, es jūtos sarūgtināts.

Taču tam, kas iet pa šauru ceļu, kas ved uz dzīvību, pie Tā Kunga, ir tikai viens šķērslis: viņa paša grēcīgā griba. Bet, ja cilvēks kaut ko iecerējis un viņam nav ļauts to piepildīt, kā viņš drīkst noskumt? Viņam vispār nevajadzētu kalt plānus. Neļaujies maldināties. Kristietim pienākas arī pašam tā dzīvot, kā Viņš ir dzīvojis (1. Jņ. 2,6), jo Viņš nemeklēja savu gribu, tika dzemdināts salmos, četrdesmit dienas gavēja, bezmiega naktis pavadīja lūgšanā, izdzina ļaunos garus, dziedināja slimos, Viņam nebija, kur galvu nolikt, un, visbeidzot, Viņš nodeva Sevi apspļaudīšanai, šaustīšanai un krustāsišanai.

Padomā, cik tālu tu esi no tā. Pastāvīgi vaicā sev: vai es esmu kaut vienu nakti pavadījis lūgšanā? Vai esmu gavējis kaut vienu diennakti? Vai esmu izdzinis kaut vienu ļauno garu? Vai esmu ļāvies sevi bez pretošanās apvainot un sist? Vai es tiešām esmu sitis krustā savu miesu, varbūt vienmēr un visupirms esmu meklējis apmierināšanu? (Gal. 5,24) Paturi to nepārtraukti prātā.

Ko nozīmē: aizliedz pats sevi? Kurš tiešām aizliedz sevi, nejautā: vai esmu laimīgs? Vai es gūšu mierinājumu? Visi tādi jautājumi atkrīt, ja tu patiešām aizliedz sevi; ar to tu jau esi atteicies vēlēties gan pasaulīgo, gan debešķīgo laimi.

VIII. IZSARGĀŠANĀS NO UZVARĒTĀ ĻAUNUMA ATGRIEŠANĀS

Pirmā uzvara pār sevi lai tev ir par zīmi, ka tu esi nostājies uz ceļa. Taču nepiedevā to savam stiprumam; vienīgi pateicies Tam Kungam - Tas taču ir Viņš, kas deva tev šo spēku, - un nepriecājies pārlieku, bet steidzies turpināt ceļu. Citādi uzvarētais ļaunums var no jauna uzcelties un uzbrukt tev no muguras. Atceries: izraēļi, iekarojot jaunu valsti, saņēma no Tā Kunga pavēli izdzīt visus iedzīvotājus; tā arī mums jāiemācās izdzīt visas kaislības.

Šeit nav nozīmes izcīnītās uzvaras spēkam vai līmenim. Tā varēja būt tāda, ka mēs no rīta neaizsmēķējām cigareti, vai šķietami tik mazvērtīga, ka mēs nepagriezām galvu, lai kaut kur paskatītos, vai neesam tvēruši kāda cilvēka skatienu. Rīcības ārējais nozīmīgums nav izšķirošais. Mazais var būt milzīgs, un milzīgais - mazs. Mums priekšā nebeidzama cīņa, un mums vienmēr jābūt gataviem. Atpūtai laiks netiek dots.

Atkārtoju vēlreiz: klusē. Lai neviens nepamana, ar ko tu nodarbojies. Tu strādā neredzamā labad, lai tad arī tavs darbs ir neredzams. Ja tu sev apkārt izbārstīsi drupačas, skaidro svētie, tad tās labprāt salasīs velna atsūtītie putni. Sargi sevi no pašapmierinātības, neliels tās malks spēj pazudināt daudz puļņu augļus. Tāpēc sv. tēvi iesaka: rīkojies ar apdomu, no diviem ļaunumiem izvēlies mazāko. Vienatnē ņem pašu sliktāko gabalu, bet, ja tevi kāds redz, ieturi zelta vidusceļu, kas nepievērš uzmanību.

Turies malā, lai būtu nemanāms; tas lai vienmēr būtu tev par likumu. Nerunā par sevi: kā tu gulēji, ko redzēji sapni un kas ar tevi noticis; nepiemini savas grūtības un darišanas - tas viss dod barību mūsu patmīlībai.

Tāpat arī bez vajadzības nemaini darbu, dzīvesvietu u. tml. Atceries: nav tādas vietas, ne stāvokļa sabiedrībā, nedz arī apstākļu, kas būtu nederīgi tevis izraudzītajai cīņai, protams, izņemot tos, kas tieši kalpo netikumam.

Nemeklē sev paaugstinājumu dienestā vai goda nosaukumus; jo zemāka ir tava dienesta pakāpe, jo tu esi brīvāks. Esi miera ar tavas dzīves pašreizējiem apstākļiem. Tāpat arī nesteidzies parādīt savas zināšanas un spējas. Neaizrādi: nē, tas nav tā, bet šitā. Nevienam nerunā pretī un neielaidies strīdos. Vienmēr dot priekšroku sava tuvākā gribai. Tas māca tev grūto mākslu pakļauties un ar to pašu apspiest lepnumu, tātad kļūt lēnprātīgam. Lēnprātība ir nepieciešama.

Bez kurnēšanas uzklasi aizrādījumus: esi pateicīgs, kad tevi kauninās vai izturēsies pret tevi nevērīgi un nerēķināsies ar tevi. Taču nemeklē pazemojošus apstākļus: dienas laikā tie tev tiks doti tik lielā mēra, cik tev vajadzīgs. Tam, kurš svētīgi klanās un iztapīgi rosās, pievērš uzmanību un, iespējams, saka: cik viņš ir pazemīgs. Taču patiesi pazemīgam nepievērš uzmanību: pasaule viņu nepazīst (1.Jņ. 3,1), pasaulei viņš lielākoties mēdz būt nemanāms. Kad Pēteris, Andrejs, Jānis un Jēkabs, savus tīklus atstājuši, sekoja Tam Kungam (Mt 4,20), tad saviem amata brāļiem tie bija zuduši. Neesi neizlēmīgs: nebaidies aiziet, līdzīgi viņiem, no šīs laulību pārkāpējas un grēcīgās cilts. Ko tu gribi iemantot: pasauli vai savu dvēseli? (Mk 8,34-38) Vai jums, kad visi ļaudis jums teiks glaimus! (Lk 6,26)

IX. UZVARA PĀR PASAULI

Sv. Basilijs Lielais saka: "Ar sabangotu sirdi nav iespējams uzsākt patiesības iepazīšanu." Tāpēc jums jācenšas izvairīties no visa, kas dod iemeslu aizmirst mūsu cīņu, kas satrauc mūsu sirdi, kas novērš uzmanību vai uzbudina, vai izraisa nemieru. Mums pēc iespējas jānovēršas no tukšrosības un rūpēm par veltīgām lietām. Un pat tad, kad mēs kalpojam Tam Kungam, mums nevajag rūpēties un zūdīties par daudzām lietām, bet vienmēr vajag atcerēties, ka tikai vienas lietas vajag (Lk 10,41-42).

Lai nomazgātu ķermeni, jānovelk drēbes. Līdzīgi ir ar sirdi: sirdij jānogērbj ārējie apsegi, tā jāatkailina, lai tā kļūtu pieejama gara šķīstošajam un dzīvudarošajam spēkam.

Tātad atkailinies. Atsaki sev visu, bet tā, lai tas nebūtu pārāk redzams ārēji, atsakies no visa, kas domāts baudai, labpatikai un ērtībai, kas izklaidē, uzjautrina vai arī tīksmina tavu redzi, dzirdi, garšu un citas sajūtas. Kas nav ar Mani, tas ir pret Mani, un, kas ar Mani nesakrāj, tas izkaisa (Mt 12,30). Samazini savas ikdienas vajadzības un paradumus; dari to mierīgi, pārdomāti, bez straujām pārejām, bet neatlaidīgi. Pamazām sarauj pavedienus, kas tevi saista ar ārējo pasauli. Jo viss, kas ir pasaulē, - miesas kārība, acu kārība, dzīves lepnība - nav no Tēva, bet ir no pasaules (1.Jņ. 2,16), un tas karo pret dvēseli (1. Pēt. 2,11).

Kas tad ir - pasaule? Tev nevajag to iztēloties kā kaut ko redzamu un pieejamu. "Pasaule," - skaidro sv. Ēģiptes Makarijs, "ir tumsības pārklājs (jeb pasaulīgā gara uguns), kas sirdi apņem un ar to pašu atrauj no Dzīvības koka." Pasaule tas ir viss, kas mūs pievelk un apmierina mūsu sajūtas, tas ir mūsu iekšējais, Dievu neiepazīnušais "es" (Jņ 17,25).

Pasaulei pieder mūsu kaislīgās vēlmes un tieksmes. Sv. Sīrijas Īzaks tās uzskaita: pieķeršanās bagātībai un kaut kādu lietu krāšanai; miesīga bauda; kāre pēc pagodinājumiem, no kuras izceļas skaudība; vēlēšanās būt priekšgalā; varaskāre, vēlēšanās greznoties un patikt; centieni pēc slavas pie cilvēkiem, kas izraisa ļauna pieminēšanu; pārmērīgas rūpes un bailes par savu veselību. Tas viss ir no pasaules un, savienots kopā, mānīgā veidā sapin mūs un tur sasietus kā ar cietu stīpu.

Vai gribi atbrīvoties? Pārbaudi pats sevi un noskaidro, ar ko tev jācīnās, lai tuvotos Dievam. Jo draudzība ar šo pasauli ved naidā ar Dievu. Kas nu gribētu būt šīs pasaules draugs, tas paliek Dievam ienaidnieks (Jēk. 4,4). Brīvos plašumus sasniegs vienīgi tas, kurš pametīs tumšo ieleju ar tai piemītošajām nodarbībām un izpriecām, neviens diviem kungiem nevar kalpot (Mt 6,24). Vienlaikus atrasties ielejā un augstumos nav iespējams.

Lai atvieglotu sev augšupceļu un vieglāk nomestu nospiedošo smagumu, tu vari pēc iespējas biežāk uzdot sev jautājumus, līdzīgus šiem: kāpēc es eju uz koncertu vai kino - sev par labu, vai tuvākajam? Vai es situ krustā miesu, kad ēdu garšīgu ēdienu? Vai atdošu savu īpašumu, kad atļaujos izpriecu braucienu vai drēbju pirkumu? Vai es savaldu un paverdzinu savu miesu, izlaižoties ērtā krēslā? Jautājumus var dažādot un pavairot, piemērojot tos saviem dzīves ieradumiem un to atbilstībai Evaņģēlijam. Turklāt tev jāatceras, ka tas, kas mazākā lietā ir uzticams, arīdzan lielākā ir uzticams (Lk 16,10). Nebaidies no ciešanām, tās palīdzēs tev iziet no šaurās ielejas, kur tu klejosi savas miesas kārbās, pildīdams miesas un iedomu iegribas (Ef. 2,3).

Tevis jāuzdod sev tādas jautājumus bez žēlastības, bet tikai sev vienam pašam. Nekad un nekādā gadījumā, pat domās ne - citiem. Tiklīdz tu uzdod tādu jautājumu savam tuvākajam, nevis sev, tu piesavinies soģa vietu un ar to pašu pakļauj tiesai sevi pašu. Tā tu zaudē visu to, ko esi ieguvis ar savu atturību; tu pagāji vienu soli uz priekšu, bet desmit atpakaļ, un tad tev atliek vienīgi raudāt par savu krišanu un lepno pašapziņu.

X. TUVĀKĀ UN MŪSU PAŠU GRĒKI

Kad tu esi aptvēris savu nekrietnību, aprobežotību un nabadzību, tad, līdzīgi muitniekam, sauc uz To Kungu: Dievs, esi man, grēciniekam, žēlīgs! (Lk 18:13) Un papildini: uzlūko mani, Kungs, jo esmu daudz sliktāks par muitnieku, jo es nespēju neskatīties uz farizeju un, kad skatos, mana sirds dižojas un saka: pateicos, ka es neesmu tāds kā viņš. Svētie saka: kad tu redzēsi tumsību pats savā sirdī un savu spēku vājumu, tu netīkosi nosodīt tuvāko. No savas tumsības tu spilgtāk saredzi debesu gaismas atspulgu visā radībā un nepamani citu grēkus, jo tavi paša grēki ir lieli.

Jo tikai tad, kad tu no visas sirds tieksies uz pilnību, tu ieraudzīsi savu nepilnību. Un tikai tad, kad esi apzinājies savu nepilnību, tu vari pilnveidoties. Tā no vājuma dzimst pilnība.

Tad tev tiek dāvāts tas stāvoklis, kādu Sīri-jas Īzaks sola tiem, kuri vajā sevi: "Un tavu ienaidnieku padzīs tava tuvošanās."

Par kādu ienaidnieku šeit runā svētais tēvs? Protams, par to pašu, kurš, reiz pieņēmis čūskas izskatu, kopš tā laika nebeidz mums iedvest neapmierinātību, nepacietību, nesavaldību, dusmas, skaudību, bailes, izmisumu, nemieru, naidu, slinkumu, bezcerību, neticību un vispār visu, kas sagandē mūsu eksistenci un kas sakņojas mūsu patmīlībā un sevis žēlošanā.

Kā cilvēks var pieprasīt, lai viņam klausa, ja viņš nepilda sava Pestītāja gribu? "Kāds gan viņam var būt pamats bēdāties, būt nepacietīgam un skaisties, ja ne gluži viss notiek pēc viņa vēlēšanās? Ar darbiem viņš ir sasniedzis ieradumu neko nevēlēties, un viss notiek tieši tā, kā viņš to vēlas," skaidro Dorotejs. Viņa griba ir saplūdusi kopā ar Dieva gribu, un, ko vien viņš lūdz, tas viņam tiek dots (Mk 11,24).

Kā var kādu apskaust cilvēks, kurš nepaaugstinās, bet, ieklausīdamies sevī, atrod, ka visi citi pelnījuši daudz vairāk uzslavas un cieņas nekā viņš? Vai tad bailes, izmisums un nemiers ir iespējams tādām, kurš zina, ka viss, kas ar viņu atgadās, viņam ir jāpanes kā ļaundarim krustā, jo viņš saņem, ko pelnījis par saviem darbiem? (Lk 23,41)

Kūtrums no viņa atkāpjas, jo viņš pastāvīgi to sevī atmasko; apvainojumu nevar just tas, kurš apzinās savu niecību, un viņa naidis vērstas tikai un vienīgi uz ļaunumu, kas iemitinājies viņa sirdī, jo tas aizsedz no viņa To Kungu; viņš ir ienīdis savu dzīvību (Lk 14,26). Tad arī neticībai vairs nav ietekmes dvēselē, jo viņš ir izbaudījis, ka Tas Kungs ir labs (Ps. 34,9): vienīgi Tas Kungs atbalsta cilvēku. Cilvēka mīlestība pieaug un līdz ar to arī ticība.

Runājot Sīrijas Īzaka vārdiem: "Viņš ir salīdzis mieru ar sevi, un debesis un zeme ir salīgušas mieru ar viņu." Viņš ievāc lēnprātības augļus. Taču tas ir iespējams vienīgi uz šaurā ceļa, kuru atrod tikai nedaudzi (Mt 7,14).

XI. IEKŠĒJĀ CĪŅA KĀ MĒRĶA SASNIEGŠANAS LĪDZEKLIS

Atbrīvodamies no tā, kam esi pieķēries ārēji, ar to pašu tu atbrīvo iekšējo cilvēku. Kad atbrīvojies no ārējām rūpēm, sirds atbrīvojas no iekšējām mokām. Tas liecina, ka tā grūtā cīņa, kas

tev jāvērs pret sevi pašu, ir tikai līdzeklis. Pats par sevi šis līdzeklis nav ne labs, ne slikts: svētie bieži to salīdzina ar veselības atjaunošanai ieteiktu ārstniecības kursu. Šis ceļš var būt arī ļoti grūts un saistīts ar mokošām ciešanām, bet tas tomēr ir tikai līdzeklis veselības atjaunošanai.

Vienmēr atceries: tu nedari neko labu ar savu atturību. Vai var saukt par varoņdarbu to, ka cilvēks, paša paviršības dēļ izrādījies aizbērts dziļi šahtā, ņem cirtni un lāpstu, lai mēģinātu izklūt laukā? Tieši otrādi - vai gan tas nav dabiski, ka viņš izmantos rīkus, kas viņam doti no augšienes, lai izrautos no saspīestā gaisa, no tumsas? Citāda rīcība taču būtu neprāts.

Mācieties no piemēra. Instrumenti - pestīšanas rīki ir sv. Evaņģēlija novēlējumi, Baznīcas sv. Sakramenti, kurus var izmantot ikviens kristietis. Ja tu tos neizmanto, tie tev nesniegs palīdzību; bet, ja tu tos lietoši pienācīgā veidā, tie tev pavērs ceļu uz brīvību un gaismu. Caur daudz bēdām mums būs ieiet Dieva valstībā (Apd 14,22). Mums, līdzīgi šim aizbērtajam cilvēkam, jāatsakās no iespējas atpūsties un gulēt; mums, līdzīgi viņam, jācenšas izmantot ik brīdi. Tad, kad citi aizņemti ar savām mazsvarīgajām darīšanām vai gul, mēs neizlaižam no rokām cirtni un lāpstu: lūgšanu, gavēšanu, nodomu un pūliņus "turēt visu, ko Es esmu jums pavēlējis" (Mt 28,20). Ja sirdij būs grūti tam piekrist, mums ar visu gribasspēku jāliek tai pakļauties, un tikai tad būs iespējams panākt brīvību.

Kādu gan algu saņems darītājs? Vai viņš paliks neatalgots? Darbā jau ir alga. Tajā brīvības mīlestībā, tajā cerībā un ticībā, bez kuras viņš nebūtu ķēries pie darba. Darbā pieaug cerība, ticība un mīlestība; jo centīgāks ir strādājošais, jo mazāk viņš saudzē sevi, jo lielāka viņam būs alga. Viņš paliek gūsteknis starp cilvēkiem, viņš savas acīs neatšķir sevi no apkārtējiem; viņš ir tāds pats grēcinieks kā visi pārējie mirstīgie. Bet, kamēr ļaudis bezcerīgā bezrūpībā gul vai, lai nosītu laiku, spēlē kārtis, viņš aiziet pie sava darba, jo ir atradis dārgumu, taču tur to noslēpumā (Mt 13,44). Viņa sirdī ir Debesu valstība, mīlestība, cerība un ticība, ka reiz viņš sasniegs brīvību. Īsto brīvību viņš pagaidām redz neskaidri, mīklaini, kā atspulgā (krieviski: it kā caur blāvu spoguļi) (1. Kor. 13,12), tomēr cerībā viņš jau ir brīvs: cerībā mēs esam pestīti (Rom. 8, 24). Bet cerība, kas ir redzama, vairs nav cerība, - piemetina apustulis.

Kad cietumnieks tiešām sasniegs brīvību, redzēs to vaigu vaigā, viņš vairs nebūs cietumnieks starp citiem cietumniekiem zemes virsū. Viņš jau atrodas brīvības pasaulē, tās brīvības, kura bija radīts Ādams un kuru mēs atgūvām Kristū.

Līdzīgi ieslodzītajam, mēs jau esam brīvi cerībā, taču pestīšanas īstenojums atrodas taipus pasaulīgā; tikai tur mēs varam nemaldīgi teikt: esmu glābts. Jo bausli: esiet pilnīgi, kā jūsu Tēvs debesīs ir pilnīgs (Mt 5,48), cilvēkiem nav iespējams ievērot šeit virs zemes. Bet kālab tad mums dots šis bauslis? Svētie atbild: lai mēs jau tagad sāktu savu darbu, lūkodamies mūžībā. Cilvēka brīvības būtība nav šai brīvībā pašā vai cilvēkā, bet gan Dievā, saka svētais Teofans Vientuļnieks.

Jo aicinājums uz brīvību skan: nožēlojiet grēkus! Un ir teikts: nāciet šurp pie Manis visi, kas esat bēdīgi un grūtsirdīgi (Mt 11,28) (krieviski: visi strādājošie un noslogotie. - Tulk. piez.). Pie kā strādājošie? Varbūt pie laicīgo labumu iegūšanas? Ar ko noslogotie? Varbūt ar rūpēm un raizēm? "Tā nē," atbild svētie. Jo ko Tas Kungs saka tālāk? Ņemiet uz sevi Manu jūgu un mācieties no Manis, no Tā, kurš nekad netika domājis par laicīgiem labumiem, nekad neapgrūtināja Sevi ar pasaulīgām rūpēm, kad apstaigāja zemi.

Kādu algu saņems strādājošie pie savas pestīšanas, noslogotie cīņā ar savām kārdināšanām - kā iekšējām, tā ārējām, kuri uzņēmušies Kristus jūgu un dzīvo tā, kā dzīvoja Viņš, kuri mācījās nevis no eņģeļiem, nevis no cilvēkiem, nevis no grāmatām, bet "no Manis, tas ir, no Manas dzīves, gaismas un darbiem, jo Es esmu lēnprātīgs un no sirds pazemīgs gan nodomos, gan domāšanas veidā"? Kādu algojumu saņems visi šie cilvēki? Viņi iegūs dvēseles mieru; viņi saņems atvieglojumu kārdināšanās, rūpēs, pazemojumos, ļaunumā, bailēs, bēdās un visā, kas satrauc cilvēka sirdi. Tā to skaidro Jānis Pakāpnieks, un tā to saprata kristieši turpmākajos laikos. Jo pieredze atkal un atkal atklāj meklētāju sirdis patiesību, ka "Mans jūgs ir laipnīgs un Mana nasta ir viegla" (Mt 11,30) tiem, kuri mani mīl.

Bet, kas pastāv līdz galam, tas taps izglābts (Mt 10,22). Apsolījums neattiecas uz tiem, kuri ir atkrituši un ļaujas nolaidībai. Tāpēc mēs nedrīkstam palaisties. Topiet pastāvīgi, nešaubīgi, pilnīgi Tā Kunga darbā vienmēr, zinādami, ka jūsu darbs Tā Kunga lietās nav veltīgs (1. Kor. 15, 58).

Reiz iesākušiem neklājas pārtraukt darīt darbus, kas grēku nožēlas cienīgi (Apd26,20). Atpūta ir tas pats, kas solis atpakaļ. Atpūsties nozīmē atkāpties.

XII. PAKLAUSĪBA

Mūsu cīņā ar patmīlību vajadzīga arī paklausība. "Ar paklausību tu nonāvē savus miesīgos locekļus, lai labāk kalpotu garīgajiem," salta sirdsskaidrais Jānis Pakāpnieks. Un vēl: "Paklausība ir savas gribas kaps un lēnprātības augšāmcelšanās." Tev jāatceras, ka tu brīvprātīgi esi devies verdzībā: krusts, ko tu nēsā kaklā, lai tev to atgādina. Ar šīs verdzības palīdzību tu nonāksi pie patiesās brīvības. Vai vergam ir sava griba? Viņam nākas iemācīties paklausību.

Tu laikam jautāsi: kam man ir jāklausa? Svētie atbild: paklausiet saviem vadītājiem (Ebr. 13,17). Kas tad ir mani vadītāji paklausībā? Kur es atradīšu skolotājus? Svētie atbild: Baznīca paredzējusi arī to. Tāpēc tā jau no apustuļu laikiem ceļā uz svēto paklausību devusi mums pavadoņus, kuri vienmēr ir ar mums, lai kur mēs atrastos un lai kādos apstākļos mēs dzīvotu. Pilsētā vai laukos, precētiem vai neprecētiem, bagātiem vai nabagiem - vienmēr un visur mums ir iespēja paust paklausību. Vadītāji šajā lietā ir Baznīcas iedibinātie gavēņi.

Tam Kungam nav vajadzīga mūsu gavēšana. Viņam nav vajadzīga pat mūsu lūgšana. Visupilnīgajam nekā netrūkst, un viņam nav vajadzība ne pēc kā, ko mēs, Viņa radījums, varētu Viņam dot. Viņš no mums neko nepieprasa. Taču, pēc Jāņa Zel-tamutes vārdiem, Viņš atļauj mums nest Viņam upurus mūsu pestīšanas labad.

Lielāku upuri par sevi mēs nevaram Tam Kungam ziedot. To iespējams izdarīt, tikai atsakoties no paša gribas. Atteikšanās māku var iegūt ar paklausības palīdzību, bet paklausību ar darbu. Vislabāk šo tikumu var iemācīties, izpildot Baznīcas

iedibinātos priekšrakstus par gavēšanu.

Ir mums vēl arī citi vadītāji, kuriem mēs varam izrādīt paklausību. Viņus mēs sastopam ik uz soļa mūsu ikdienas dzīvē, ja vien mēs būsim vērīgi pret viņu aicinājumu. Tavai sievai gribas, lai tu paņemtu līdzi lietusmēteli; izpildi viņas vēlēšanos, lai vingrinātos paklausībā. Tava darbabiedre lūdz tevi mazliet pavadīt; ijavadi viņu, lai vingrinātos paklausībā. Bērns bez vārdiem pieprasa kopšanu un apmīļošanu; lai vingrinātos paklausībā, sniedz viņam to, cik vari. Iemeslus paklausībai tu vari atrast savās mājās, darbā, saskarē ar tuvākajiem nebūt ne mazāk kā novics, mūks - paklausītājs klosteri.

Paklausība iznīcina daudz šķēršļu. Ja tava sirds pieradīs nepretoties, tu iegūsi brīvību un mieru. Tu paklausī, un ērkšķi atkāpjas tavā priekšā; tad atklāsies plašumi mīlestībai. Ar paklausību tu salauzīsi savu lepnumu, savu pretrunīgo garu, pašapziņu un spītību, kas tevi tur spīlēs. Sajās spīlēs tu nevari sastapt mīlestības un dzīvības Dievu. Pieradinies priecāties par katru nejaušu iemeslu paklausīt. Tos meklēt nevajag, citādi tu viegli vari iekrist mākslīgā pakalpīgumā, kas neizbēgami novedīs pie tiksmīnāšanās pašam par sevi. Paļaujies uz to, ka tev tiks uzsūtīts tieši tik daudz gadījumu paklausīt, cik tev vajadzīgs, un tieši tādi, kas tev nāks par labu. Bet, ja tu pamanīsi, ka esi palaidis garām izdevību, aizrādi sev, jo tu biji līdzīgs buriniekam, kurš nokavējis vēja brāzmu, nav to izmantojis. Vējam ir vienalga, vai tas tika vai netika izmantots. Taču burātājam vējš ir līdzeklis, kā ātrāk sasniegt mērķi. Tādā pašā veidā aplūko savu attieksmi pret paklausību un vispār pret visu, ko Dievs mums dāvā kā palīdzību.

XIII. IEKŠĒJAIS DVĒSELES KAMBARIS

Ārējie paņēmieni mūs ved pie tās cīņas, kura notiek dziļumos. Kad, sīpolu tūrot, pamazām noloba mizu, tad asniņš, no kura stāds izaug un tiecas pret gaismu, atkailinās. Tur, dziļumos, iekšējā kambarī, tu ieraudzīsi debesu istabu, jo abas ir viens un tas pats, kā teicis Sīrijas Īzaks.

Kad tu, ar piepūli strādādams, esi iegājis savas dvēseles pašos dziļumos, tu reizē ar savu īsto seju ieraudzīsi kaut ko tādu, ko Ēģiptes Makarijs salīdzina ar "ložņājošu čūsku, kas tur mīt un sadzeļ tavas dvēseles kodolu". Tāpēc, ja tu esi nogalinājis šo čūsku, tad vari lielīties ar šķīstību

Dieva priekšā, bet, ja ne, tad kļūsti pazemīgs, kā nabaga grēcinieks, un sauc uz To Kungu par visu, kas slēpjas tevī.

Tātad ko un kā lai iesākam mēs, kuri nekad neesam iegājuši sirdī? Stāvēdami ārpusē, klauvēsim ar gavēšanu un lūgšanu, kā pavēlēja Tas Kungs, sacīdams: klauvējiet, un jums taps atvērts (Mt 7,7). Jo klauvēt - nozīmē rīkoties. Un, ja mēs pastāvēsim Tā Kunga vārdos, nabadzībā, lēnprātībā un citos tikumos, ko pieprasa baušļi, dienu un nakti klauvējot pie Tā Kunga garīgajām durvīm, tad mēs spēsim iegūt meklēto. Jo šīs durvis sniedz pestīšanu visiem, kas grib izbēgt no tumsas. Tur iegūsim dvēseles brīvību un iespēju iemantot Kristu, Debesu Ķēniņu, saka sv. Makarijs.

XIV. LĒNPRĀTĪBA UN MODRĪBA

Tam, kurš uzsācis iekšējo cīņu, ik mirkli ir vajadzīgas četras lietas: lēnprātība, vislielākā modrība, pretošanās un lūgšana. Jo nāksies ar Dieva palīdzību uzvarēt prāta ienaidniekus, padzīt un sakaut tos pie sirds durvīm.

Lai vadītu iekšējo cīņu, vajag iemantot lēnprātību, jo lepnais ir nolemts sakāvei. Modrība ir vajadzīga tādēļ, lai uzreiz pamanītu ienaidnieku, aizsargātu sirdi no netikuma. Ikvienu ienaidnieku, tiklīdz tas būs padzīts, jāsaģaida ar pretsparu. "Bez Manis jūs nenieka nespējat darīt" (Jņ 15,5), tāpēc lūgšana ir mūsu cīņas pamats.

Lai nākamais piemērs ir tev par mācību.

Būdams mods, tu atklāj ienaidnieku, kas tuvojas tavas sirds durvīm, piemēram, vēlēšanos tiesāt savu tuvāko. Ar gribas pretsparu tu novērs šo kārdinājumu. Bet jau nākamajā mirklī tu iekriti patīkamas pašapmierinātas domas slazdā: cik es esmu uzmanīgs! Tava šķietamā uzvara izrādījās sakāve. Trūka lēnprātības. Taču, ja tu nodod cīņu Dieva rokās, zūd iemesls pašapmierinātībai un tu kļūsti brīvs. Turklāt drīzumā tu pārliecināsies, ka nav stiprāka ieroča par Tā Kunga vārdu.

Šis piemērs parāda, ka jācīnās ir nepārtraukti. Ļaunie nodomi ieplūst kā mutuļojoša straume, tos vajag pamanīt, cik ātri vien iespējams. Ap. Pāvils (Ef. 6,16) ļaunos nodomus salīdzina ar ļaunā uguņīgām bultām, ko tas raida bez apstājas. Nemitīgai jābūt arī mūsu lūgšanai uz To Kungu, jo mums nav jācīnās pret miesu un asinīm, bet pret valdībām un varām, pret šīs tumsības pasaules valdniekiem un pret ļaunajiem gariem pasaules telpā (Ef. 6,12).

Ceļā uz grēku vispirms rodas nodoma vai objekta iztēle - vilinājums, paskaidro sv. tēvi. Kad mēs sākam vilinājumā iejusties, tā jau ir savienošana. Trešais solis - piekrišana, un ceturtais - grēka izpildīšana. Šīs četras pakāpes var acumirklī sekot cita citai, bet var arī nomainīties pakāpeniski - tā, ka pagūsti atšķirt vienu pakāpi no otras. Nodoms klauvē pie durvīm līdzīgi pauninie-kam. Tiklīdz ielaid viņu, sākas runa par piedāvājamām precēm, un jau ir grūti parādīt cilvēkam durvis, neko nenopērkot, kaut arī redzi, ka prece ir slikta. Tā nonāc līdz piekrišanai pirkt, bieži vien pat pret paša gribu: ienaidnieka kārdināšana mūs ir pieveikusi.

Par vilinājumiem runā Dāvids: ik rītus es iznīcināšu visus bezdievjus zemē, lai izdeldētu no Tā Kunga pilsētas visus ļauna darītājus (Ps. 101,8). Kas blēdību dara, tas nepaliks manā namā (Ps. 101,7). Un Mozus saka par piekrišanu: jums nebūs nekādu derību derēt ar viņiem (2. Moz. 23,32). Pirmā psalma pirmais pants satur to pašu domu, saka sv. tēvi: svētīgs tas cilvēks, kas nestaigā bezdievīgo runās; svarīgi jau vērtos sastapties ar saviem ienaidniekiem (Ps. 127,5). Tā kā pieplūdums pie mūsu sirds vārtiem ir ļoti liels, tad zini, ka pats sātans izliekas par gaismas eņģeli (2. Kor. 11,14). Tāpēc svētie iesaka attīrīt mūsu sirdi no vilinājumiem, nejaušām noskaņām un sapņojumiem, lai arī kādi tie būtu. Nav cilvēka spēkos atšķirt sliktus pamudinājumus no labiem, to var izdarīt tikai Tas Kungs un neviens cits. Tāpēc pilnībā liksim savu cerību uz To Kungu, labi zinot, ka, ja Tas Kungs pilsētu neapsargā, tad velti sargs nomodā (Ps. 127,1).

Tomēr tavā ziņā ir sargāties, lai sirdī nav blēdības (5. Moz. 15,9), un sekot, lai sirds nekļūtu par gadatirgus placi, kur viņņveidīgi nomainās dažādi iespaidi, kamēr tu galīgi zaudē ieskatu par notiekošo. Gadatirgus ir laupītāju un zagļu mīļākā atrašanās vieta. Te miera eņģelis nemājo. Miers un līdz ar to miera Kungs vairās no tādām vietām.

Tāpēc mums Kungs sacījis ar sava apustuļa muti: dariet sirdis šķīstas (Jēk. 4,8), un Pats mūs aicina: pielūkojiet, esiet modrīgi (Mk 13,33). Jo, ja Viņš atnākdams atradīs mūsu sirdis nešķīstas,

bet mūs aizmigušus, tad sacīs: Es jūs nepazīstu (Mt 25,12). Un šī stunda vienmēr ir klāt, ja ne šobrīd, tad nākamo, jo, tāpat kā Debesu valstība, tā arī tiesas stunda vienmēr ir mūsu sirdīs.

Ja sardze nav nomodā, tad arī Tas Kungs nepasargās, bet, ja Tas Kungs nepasargās, tad sardze vēltīgi ir nomodā. Tāpēc sargāsim mūsu sirds durvis, nepagurstoši piesaucot To Kungu, lūdzot pēc palīdzības.

Nepievērs uzmanību ienaidniekam, neiesaisties strīdā ar viņu, jo tev nav iespējams turēties viņam pretī; ar savu daudzu tūkstošgadu pieredzi viņš apguvis pietiekami daudz veiklu paņēmieni, lai tevi atbruņotu. Nē, stāvi savas sirds sardzē, un lai tavš skats ir vērstš uz augšu; tad tava sirds būs visādā veidā apjozta: Tas Kungs Pats sūtīs Savus eņģeļus tevi apsargāt.

Saproti to tā: ja tu tiec pakļauts kārdinājumam, nesāc to aplūkot un apsvērt, nedz arī prātot par to; tādējādi tu aptumšosi savu sirdi un zaudēsi laiku, ko ienaidnieks arī cenšas panākt. Tā vietā labāk bez kavēšanās vērsies pie Tā Kunga ar lūgšanu: Dievs, esi man, grēciniekam, žēlīgs! Un, jo ātrāk tu novērsīsi savas domas no kārdinājuma, jo ātrāk pienāks palīdzība.

Nekad nepaļaujies uz sevi. Nekad nepieņem labu lēmumu, domādams: protams, es tikšu galā. Nekad neceri uz savām spējām pretoties jebkādam kārdinājumam, lai tas arī būtu lielāks vai mazāks. Domā otrādi: ja tikšu kārdināts, noturēšos. Pašpārliecinātība ir slikts sabiedrotais: jo mazāk paļausies uz saviem spēkiem, jo stingrāk tu stāvēsi. Jūties vājš un nespējīgs pretoties pat mazākajam ļaunā gara mājienam, tad tu pārsteidzošā kārtā ievērosi, ka tam pār tevi nav nekādas varas. Jo, izraudzījies To Kungu sev par patvērumu, tu drīzumā pārliecināsies, ka nekāds ļaunums tev nenotiks (Ps. 91,10). Vienīgā nelaime, kas piemeklē kristieti, ir grēks.

Ja tev kremt, ka tu tomēr neesi kritis kārdinājumā, un tāpēc šausti sevi un nolem vairs nekad tā nerīkoties, tad tā ir droša zīme, ka tu neesi uz pareizā ceļa: jo ir ievainota tava pašpaļāvība.

Tas, kurš nepaļaujas uz sevi, pateicībā brīnās, ka nav kritis vēl dziļāk, viņš slavē To Kungu par savlaicīgi sniegto palīdzību, jo citādi viņš vēl joprojām nebūtu piecēlies. Ātri sasparojies, viņš veic lūgšanu, iesākdams to ar trīskāršo "Slavēts lai ir Tā Kunga vārds!".

Izlutināts bērns nokritis ilgi guļ un raud. Viņš meklē līdzcietību un apmīļošanu, lai nomierinātos. Taču tu sevi neželē, lai cik sāpīgi būtu. Tūlīt pat celies augšā un turpini cīņu. Kaujā vienmēr gūst ievainojumus. Tikai eņģeļi nekad nekrīt. Bet lūdz Dievu, lai Viņš tev piedotu un nepieļautu atkal iekrist bezrūpībā.

Nedari tā kā Ādams un nevaino sievieti vai velnu, vai kādus ārējus apstākļus. Tavas krišanas cēlonis ir tevī pašā: brīdī, kad saimnieks nebija tavā sirdī, tu atļāvi zagļiem un laupītājiem ieiet un saimniekot tur pēc patikas. Lūdz Dievu, lai tas neatkārtotos.

"Ko jūs darāt tur, klosterī?" reiz jautāja kādam mūkam. Viņš atbildēja: "Mēs krītam un ceļamies, un atkal krītam un ceļamies."

Jo nav daudz tādu brīžu tavā dzīvē, kas paietu tā, lai tu nebūtu kaut reizi pakritis. Tad nu lūdz Dievu, lai viņš apžēlotos par mums visiem. Lūdzies piedošanu, laipnību un apžēlošanu, kā lūdz uz nāvi notiesātais noziedznieks, un atceries, ka žēlastībā jūs esat izglābti (Ef. 2,5). Tev nav tiesību pieprasīt brīvību vai apžēlošanu; iztēlojies sevi aizbēguša verga lomā, kurš guļ pie sava valdnieka kājām un lūdz, lai viņu apžēlotu. Tādai jābūt arī tavai lūgšanai, ja tu gribi sekot Sīrijas Īzakam un "nomest grēka nastu un ieraudzīt sevī kāpnēs, pa kurām radīsi iespēju kāpt augšup".

XV. LŪGŠANA

1. Lūgšanas nepieciešamība

No sacītā redzams, ka lūgšana ir galvenais un svarīgākais cīņas ierocis. Iemācies lūgt Dievu, un tu pieveiksi visus iedomātos ļaunos spēkus, kas tev uzbrūk.

Lūgšana ir viens spārns, ticība otrs, un tie mūs paceļ debesīs. Ar vienu spārnu neviens nespēj lidot: lūgšana bez ticības ir tikpat neiedomājama kā ticība bez lūgšanas. Bet, ja tava ticība ir ļoti vāja, tu vari saukt: "Kungs, dod man ticību!" Šī lūgšana reti kad netiek sadzirdēta. No sinepju sēklas, saka Tas Kungs, izaug liels koks (Mt 13,31-32).

Ja kāds grib elpot svaigu gaisu un grib baudīt saules gaismu, viņš atver logu. Būtu bezjēdzīgi sēdēt aiz nolaistiem aizkariem un teikt: nav gaismas, nav gaisa, nav ko elpot. Lai šī gaisma tev izskaidro lūgšanas iedarbību uz mums. Dieva spēks un laipnība vienmēr un visur ir pieejama visiem, taču savu daļu var iegūt, vienīgi to vēloties un atbilstoši rīkojoties.

Lūgšana ir darbība; lūgt Dievu nozīmē būt augstākā mērā darbīgam. Katram darbības veidam vajadzīga pieredze: svešvalodu iemācies, runājot šajā valodā, un lūdzot iemācies lūgt.

Bez lūgšanas nav domājams atrast to, ko meklē. Lūgšana ir iesākums un pamats visiem centieniem piekļūt tuvāk Tam Kungam. Lūgšana

aizdedzina pirmo gaismas dzirksti; lūgšana dod pirmās nojausmas par meklēto, tā pamodina un uztur vēlēšanos iet uz priekšu. "Lūgšana ir pasaules balsts," teica sv. Jānis Pakāpnieks, bet cits svētais salīdzina Visumu ar kausu, kurā atdusas Kristus Baznīca, bet Baznīcu uztur lūgšana. Lūgšana ir cilvēka sazināšanās un saplūšana ar To Kungu. Lūgšana ir kā tilts, pa kuru cilvēks pāriet no sava miesīgā "es" ar tā kārdināšanām uz garīgo - ar tā brīvību. Lūgšana ir aizsargmūris pret bēdām, ierocis pret šaubām; tā iznīcina skumjas un savalda dusmas. Lūgšana ir dvēseles barība un prāta apskaidrība, tā ienes nākamības prieku tagadnē. Tam, kurš sirsnīgi lūdz Dievu, lūgšana viņa sirdī jau tagad, šobrīd, pirms pastarās tiesas, ir soģis, tiesa un godības krēsls.

Lūgšana un modrība ir viens un tas pats, jo lūgšanā tu stāvi pie sirds durvīm. Modra acs reaģē uz mazāko sakustēšanos redzes lokā; to pašu dara arī sirds, kurā notiek lūgšana.

Zirneklis lai tev ir par piemēru: viņš atrodas sava tīmekļa viducī un nogalina pat vismazāko mušīņu, kas nokļūst viņa tīklos. Tikpat modra ir arī lūgšana sirdī: tā sajūt ienaidnieka mazāko tuvošanos un nogalina to.

Atmest lūgšanu ir tas pats, kas aiziet no sava sargeņģeļa. Vārti ir atvērti postošajiem karapūļiem, un savāktie dārgumi tiks izlaupīti. Laupītājiem nevajag daudz laika, lai padarītu savu: par piemēru var būt dusmas, kuras iznīcina visu vienā sekundē.

2. Iesācēju lūgšana

Tātad mēs tagad saprotam, ka svētie par lūgšanu sauc ne tikai rīta un vakara lūgšanas, tās, ko lasa dienas laikā un uzsākot kādu darbu, bet viņiem lūgšana nozīmē nepārtrauktu lūgšanu - dzīvošanu lūgšanā. Lūdziet bez mitēšanās (1. Tes. 5,17)- tas ir bauslis, kas jāsaprot burtiski.

Šādi saprasta lūgšana ir zinību zinība un mākslu māksla. Mākslinieks strādā ar māliem, krāsām, ar vārdiem vai skaņām; atkarībā no meistarības viņš tām piešķir skaistumu un saturu. Dievu lūdzošais cilvēks strādā pie savas sirds, ar lūgšanu viņš pārveido savu dvēseli, papildina to ar garīgu skaistumu un saturu; pilnveidodams pats sevi, viņš labvēlīgi ietekmē citus.

Zinātnieks izzina radītās lietas un parādības, bet dievlūdzējs ar lūgšanu piekļūst pie paša radības Pirmcēloņa. Piekļūst nevis pie ķermeņa vai dzīves izpausmēm, bet gan pie siltuma un dzīvības avota, nevis pie sava paša "es", bet pie Radītāja "es".

Māksliniekam un zinātniekam jāpieliek daudz centības un darba, lai sasniegtu briedumu; vēlamo pilnību viņš tomēr nepanāks. Ja, uzsākot darbu, gaidīsi dievišķo atklāsmi, nekad neiemācīsies savas mākslas pamatus. Vijolniekam centīgi jāvingrinās, lai izprastu sava instrumenta noslēpumu. Bet cilvēka sirds taču ir daudz smalkāka un sarežģītāka.

Tuvojieties Dievam, tad Viņš tuvosies jums (Jēk. 4,8). Mūsu ziņā ir iesākt. Ja mēs paiesim soli pretī Tam Kungam, Viņš panāks desmit soļus uz mūsu pusi; Viņš ir Tas, kurš ieraudzīja pazudušo dēlu, viņam vēl tālu esot... un viņš steidzās tam pretī, krita ap kaklu un skūpstīja to (Lk 15,20).

Reiz tomēr ir jāspēr pirmais solis, ja vien vispār gribi tuvoties Tam Kungam. Lai tevi nemulsina sākotnējā neveiklība; nepiekāpies kautrībai un ienaidnieku zobgalīgajām balsīm, kas cenšas tevi pārliecināt, ka tu esi smieklīgs, ka tie ir tikai fantāzijas augļi, kuriem nav nekādas jēgas. Zini, ka nav nekā cita, kas tik ļoti biedētu ienaidniekus, kā lūgšanas.

Iemācīdamies labāk lasīt, bērns ar lielu patiku lasa visu; jo vairāk mācies kādu valodu, jo labprātāk tajā runā un jo vairāk šī valoda patīk. Vēlēšanās pieaug līdz ar zināšanu iegūšanu. Vingrināsimies iegūt zināšanas. Iegūstot zināšanas, pieaug vēlēšanās strādāt tālāk.

Nedomā, ka ar lūgšanu ir citādi. Negaidi kādus iedvesmojumus no augšienes, pirms pats nebūsi ķeries pie darba. Cilvēks radīts lūgšanai tāpat, kā radīts, lai runātu un domātu. Taču galvenokārt lūgšanai, jo Dievs, Tas Kungs, ņēma cilvēku un ielika to Ēdenes dārzā, lai viņš to koptu un apsargātu (1. Moz. 2,15). Kur tu atradīsi Ēdenes dārzu, ja ne savā sirdī?

Līdzīgi Ādamam, tev vajag apraudāt šo Ēdeni, kuru tu pazaudēji savas negausības dēļ; tu apsedzies ar vīģes lapām un tiki iegērbts drānās no ādām (1. Moz. 3,21), nīcīgos pīšļos ar to kaislībām. No šaurā ceļa uz dzīvības koku tevi šķir pasaulīgo kaislību drūmā uguns, un tikai tam, kurš uzvarēs šīs kaislības, būs dots ēst no dzīvības koka, kas ir Dieva paradīze (Atkl 2,7).

Taču cik grūti gūt tādu uzvaru! Ādams pārkāpa tikai vienu Dieva bausli; bet tu ik dienu un ik stundu pārkāp visus baušļus, - saka svētais Krētas Andrejs. Iesīkstējies noziedznieks, kurš ik stundu atgriežas pie sava grēka, esi tu, un tieši no tādām jūtām jāizriet tavai lūgšanai, lai sasniegtu augstumus.

Iesīkstējies noziedznieks bieži vien neapzinās savu vainu, viņš ir nocietinājis sirdi. Tāpat ir ar mums. Nebaidies no savas sirds pārakmeņoša-nās: lūgšanas pamazām to mīkstinās.

3. Daži padomi tam, kurš uzsācis lūgšanu

Tas, kurš izlēmis sākt rīta rosmi, dara to nevis tāpēc, ka ir fiziski spēcīgs, bet tādēļ, lai iegūtu to, kā viņam nav. Kad kaut ko iegādājies, tu centies paturēt iegādāto, bet, kamēr tev tas nepieder, tu centies iegādāties meklēto.

Tāpēc uzsāc savu vingrināšanos, neko negaidot no sevis paša. Ja esi tik laimīgs, ka guli atsevišķā istabā, tad tu vari bez traucējumiem uzmanīgi sekot lūgšanu grāmatas norādījumiem.

Kad tu no rīta pamosties, pirms ķeries pie citiem darbiem, nostājies godbijīgi visuredzošā Dieva priekšā un, apzīmējies sevi ar krusta zīmi,

saki: Tēva un Dēla, un Svētā Gara vārdā, āmen. Uzrunājis Svēto Trijādību, mazliet pagaidi, lai tavš gars nomierinās un tavas domas atstāj visu pasaulīgo. Tad izrunā bez steigas, no visas sirds: Kungs, esi man, grēciniekam, žēlīgs!

Pēc tam nāk visas citas lūgšanas: vispirms Svētajam Garam, pēc tam Vissvētajai Trijādībai un pēc tam "Mūsu Tēvs", kurai seko vesela virkne rīta lūgšanu. Labāk izlasi dažas no tām uzmanīgi nekā visas nepacietīgi. Šīs lūgšanas balstītas Baznīcas pieredzē - tu taču esi viena no daudzajām Baznīcas, citādi sakot, Kristus miesas šūniņām. Šīs lūgšanas tev iemāca to paklausību, kas vajadzīga ne tikai miesai, bet arī sirdij un prātam, lai tava ticība pieaugtu.

Pareiza un pilnīga lūgšana ir tā, kuras vārdi aiziet līdz apziņai un jūtām; tas prasa uzmanību. Neļauj domām novirzīties sānis; atgriez tās atpakaļ vēl un vēl. Sāc no jauna savu lūgšanu no tās vietas, kur tu domās novirzījies. Ja tev nav lūgšanu grāmatas, var lasīt arī Psalmus. Tādā lūgšanā tu iemācies pacietību un modrību.

Tas, kas stāv pie atvērta loga, dzird āra skaņas, citādi nevar būt. Taču no viņa gribas ir atkarīgs pievērst tām uzmanību vai ne. Tam, kurš lūdz Dievu, pastāvīgi uzmācas citas domas, jūtas un iespaidi. Likst šķēršļus to nemierīgajam skrējienam ir tikpat vēltīgi kā kavēt gaisa kustību istabā ar atvērtu logu. Taču var tiem pievērst un nepievērst uzmanību. To var iemācīties, saka svētie, bet ne citādi kā vingrinoties.

Tu lūdz Dievu ne jau tādēļ, lai piepildītos tavas nīcīgās pasaulīgās vēlmes; nepieklājas apgrūtināt Kungu ar lūgumiem par tām, tāpēc lūdz: lai notiek Tavs prāts! Tev pašam ir jāklusē: lai runā lūgsna.

"Tavai lūgšanai jāapvieno četras darbības," saka Basilijs Lielais, "slavinājums, pateicība, grēku nožēlošana un lūgšana pēc apžēlošanas."

Neraizējies un nelūdz laicīgus labumus, bet dzenies vispirms pēc Dieva valstības un pēc Viņa taisnības, tad visas šīs lietas tiks piemestas (Mt 6,33). Tas, kam griba un lūgšana nesaskan ar Dieva gribu, savos pasākumos sastaps šķēršļus un atkal un atkal no jauna iekritīs ienaidnieka tīklos. Viņš kļūs neapmierināts, sakaitināts, nikns, nepacietīgs vai arī būs noraižējies, bet tādā stāvoklī nav iespējams raidīt Dievam lūgšanu. Lūgšana nebūs tīra, ja tās laikā kādu par kaut ko nosodi. Lūgšanā

jānosoda tikai sevi pašu. Tavai lūgšanai bez pašpārmetumiem nav vērtības, tāpat kā lūgšanai ar pārmetumu citiem. Varbūt tu jautāsi: kā lai iemācās tādu lūgšanu? Atbilde ir tāda: lūdzot.

Nebīsties no sava iekšējā sausuma. Dzīvinošais lietus nonāks no augšienes, bet ne no lavas paša cietās augsnes lejā, kur aug vienīgi «īkšķi un dadži (1. Moz. 3, 18). Tāpēc negaidi nekādu "noskaņojumu", ekstāzi, sajūsmu vai citas tīkamas kaislības jeb izjūtas; lūgšana nav priekš baudas. "Esiet nelaimīgi, gaudieties un raudiet" (Jēk. 4,9), atceries nāves stundu un lūgtin lūdz

To Kungu pēc žēlastības; visu pārējo Tas Kungs iedos.

4. Nemitīgi lūdziet Dievu

Lūgšana nebeidzas ar rīta lūgsnām. Lūgšana jānotur visas dienas garumā. Bīskaps Teo-fans Vientuļnieks iesaka jauniešiem izraudzīties Psalmos piemērotu nelielu lūgšanas pantu, piemēram: steidzies man palīgā, Kungs; radi manī šķīstu sirdi; slavēts lai ir Tavs vārds, vai citu. Psalmos tādas Dieva piesaukšanas lūgšanas ir lielā izvēlē. Visas dienas garumā vajag paturēt lūgšanu prātā un atkārtot pēc iespējas biežāk domās vai čukstus, vai labāk balsī, ja tu esi viens un neviens nedzird. Tramvajā, darbā un ēdienzālē pastāvīgi, kad vien ir iespēja, lūdz, koncentrējot uzmanību uz vārdu saturu. Tā visa diena var paiet lūgšanā -līdz pat vakara lūgšanām, ko pirms aizmigšanas lasa no lūgšanu grāmatas. Taču lūgšanu var skaitīt arī tie, kuriem nav iespēju palikt vienatnē, lai noturētu rīta un vakara lūgšanas, jo lūgt var, kur vien vēlies un kad vēlies. Iekšējā vienatne aizvieto trūkstošo ārējo vienatni.

Ir svarīgi bieži atkārtot lūgšanu: nepārtraukti vēzējot spārnus, putns uzlido augstāk par mākoņiem; peldētājs ar daudziem roku vēzieniem aizsniedz ilgoto krastu. Taču, ja putns pārstās lidot, tas neizbēgami kritīs zemē, bet peldētājam draud tumšās ūdens dziļes.

Tā lūdzies stundu pēc stundas, dienu pēc dienas nepaguris. Bet lūdzies vienkārši, bez patosa vai garlaikoti, neuzdodams jautājumus: nezū-daities nākošā rīta dēļ (Mt 6,34). Kad pienāks laiks, savu atbildi saņemsi.

Ābrams gāja, neiztaujādams: kā izskatās tā zeme, kuru Tu gribi man parādīt? Viņš vienkārši izgāja, kā Tas Kungs viņam bija sacījis (1. Moz. 12,4). Dari tāpat. Ābrams paņēma līdzī visu savu mantu; ari tev tā jādara. Ņem visu, kas tev pieder, neatstāj neko, kas varētu piesaistīt tavu mīlestību daudzdievības zemei, kuru esi atstājis.

Noass būvēja savu šķirstu simts gadus, vilkdams uz būvi baļķi pēc baļķa. Dari līdzīgi viņam. Velc baļķi pēc baļķa uz savu būvi pacietīgi, klusējot, neraizējoties par apkārtni; atceries, ka Noass bija vienīgais, kas staigāja ar Dievu (1. Moz. 6,9), tas ir, lūgšanā. Iztēlojies to šaurību, to tumsību, to dvaku, kādā viņam bija jādzīvo līdz tam laikam, kad viņš varēja iziet svaigā gaisā un uzcelt upuraltāri Dievam. "Šo gaismu un upur-altāri Tam Kungam tu atradīsi sevī," skaidro sv. Jānis Zeltamute," taču vienīgi pēc tam, kad būsi gatavs iziet pa tiem pašiem šaurajiem vārtiem kā Noass."

Tādējādi tu itin visu būsi izdarījis tā, kā Dievs tev pavēlējis (1. Moz. 6,22), un ik brīdi, visādi Viņu pielūdzot un piesaucot (Ef. 6,18), tu būvē tiltu, kas tevi vadīs no tava miesīgā "es" ar

daudzajām tā interesēm uz Gara pilnību. "Atnākot Vienīgajam tavā sirdī, izzūd daudzējādība," saka Basilijs Lielais. "Tavas dienas visā pilnībā ritēs Viņa stingrajā vadībā, kurš Savā plaukstā tur Visumu."

5. Lūgšanas miesīgie un prāta augļi

Vingrinoties lūgšanā, tev vienlaikus jātur sava miesa stipros grožos. "Ikvienu lūgšana, kurā miesa nav pārvarējusi grūtības un sirds nav sajutusi ciešanas, tiek uzskatīta par līdzīgu neiznēsātam miesas auglim, jo tāda lūgšana nesatur dvēseli," saka Sīrijas Īzaks. Tāda lūgšana satur sevi pašapmierinātības sēklu un tā sirds lepnuma iedīgli, kurš ieskaita sevi ne tikai starp aicinātajiem, bet arī starp izredzētajiem (Mt 22,14).

Sargies no tāda veida lūgšanas: tā ir maldīšanās sakne, jo, ja sirds pieķērusies miesīgajam, tad tavi dārgumi vēl paliek miesīgi, bet tu iedomājies, ka turi debesis savos miesīgajos apkampienos. Tavs prieks būs nešķīsts un izpaudīsies pārmērīgā jautrībā, runīgumā un tieksmē mācīt, labot citus,

kaut gan Baznīca nav tevi aicinājusi par skolotāju. Tu skaidro Sv. Rakstus pēc savas miesīgās iekāres un neciet iebildumus, bet viss tikai tāpēc, ka neesi centies apspiest savu miesu un līdz ar to neesi mazinājis savas sirds lepnumu.

Pestījošais prieks ir kluss un pastāvīgs, tāpēc apustulis mūs aicina: esiet priedīgi vien-mēr (1. Tes. 5,16). Šis prieks nāk no sirds, kas apraud pasaules grēkus un savu atstādināšanu no gaismas avota; patiesais prieks jāmeklē ciešanās. Jo ir teikts: svētīgi garā nabagie, un svētīgi tie, kam bēdas, kas raud tagad miesīgajā "es", jo tie tiks iepriecināti garīgajā. Patiesais prieks ir mierinājuma prieks, tas prieks, kurš rodas, kad apzinies savu vājumu un Tā Kunga žēlsirdību, un šis prieks neizpaužas smieklos pilnā kaklā.

Padomā arī par citu: tas, kurš pieķēries pasaulīgajam, priedējās, bet arī pārdzīvo, uztraucas vai arī bēdājas; viņa dvēseles stāvoklis pakļaujas pārmaiņām. Taču tava Kunga priekā (Mt 25,21) ir pastāvība, jo Tas Kungs ir nemainīgs..

Savaldi savu mēli tajā pašā laikā, kad tu apspied savu miesu ar gavēšanu un atturību. Daudzvārdība ir spēcīgs lūgšanas ienaidnieks. Tukša runāšana traucē lūgšanai; šī iemesla dēļ mums par katru veltīgu vārdu būs jāatbild tiesas dienā (Mt 12,36). Tu neienes ceļa putekļus istabā, kuru gribi turēt kārtīgu; tāpēc nepieblīvē savu sirdi ar tenkām un sarunām par pārejošiem dienas notikumiem. Redzi, kāda maza uguns aizdedzina kādu lielu mežu! Mēle arīdzan ir uguns (Jēk. 3,5-6). Bet, ja pārtrauc gaisa piekļūšanu, tad uguns nodzīs; neļauj vaļu savām kaislībām, un tās pamazām norims. Ja tev gadās iekvēloties dūmās, tad klusē un neizrādi tās. Tikai Tas Kungs drīkst sadzirdēt tavu nožēlu; tādā veidā tu noslāpēsi savu ugunsgrēku jau sākumā. Ja tevi samulsina cita cilvēka rīcība, dari kā Šems un

Jafets un apsedz viņu ar klusēšanas pārklāju (1. Moz. 9,23); ar to tu nomāksi savu vēlēšanos nosodīt, pirms tā uzliesmos kā uguns. Klusums ir biķeris modrai lūgšanai.

Kurš grib iemācīties modrības mākslu, tam jāsavalda ne tikai mēle. Viņam it visā vajag lūkoties uz sevi pašu (Gal. 6,1), un vērojumiem jātiecas pašos dziļumos. Tur, iekšā, viņš atradīs neaptveramu noliktavu, pilnu atmiņām, domām, fantāzijām, kas nemītīgi kustas; tām jāuzliek iemaukti. Neuzjundī atmiņas, kuras traucē tavai lūgšanai, nerakņājies savos vecajos grēkos; nepielīdzinies sunim, kas atgriežas pie izveiktā (Zāl. pam. 26,11). Neļauj atmiņām kavēties pie sīkumiem, kas var no jauna pamodināt tavas kaislības vai dot vielu tavai iztēlei: velna iemīlotākā vieta ir tieši mūsu iztēle, un tur viņš mūs noved līdz savienošanai, piekrišanai un grēkam. Viņš ievaino tavu domāšanu ar šaubām un prātošanām, ar pamudinājumiem uz loģiskiem spriedumiem un pierādījumiem, ar tukšiem jautājumiem un paša izdomātām atbildēm. To visu sagaidi ar psalma vārdiem: atkāpieties no manis jūs, ļauna darītāji! (Ps. 119,115)

XVI. GAVĒŠANA

Gavēšana atbilstoši tavām spējām palīdzēs tevī uzturēt modrību. Par Dieva darbiem neklājas spriest pēc sātīgas ēšanas, jo pilnā vēderā nav Dieva noslēpumu atziņas, - saka askēti. Pats Kristus ar Savu ilgo gavēšanu mums parādīja priekšzīmi: Viņš padzina velnu pēc četrdesmit dienu gavēņa. Vai mēs esam labāki par Viņu? Un, redzi, eņģeļi pie Viņa piestājās un Viņam kalpoja (Mt 4,11). Arī tevi viņi gaida, lai tev kalpotu.

"Gavēšana attur no daudzvārdības," saka sv. Jānis Pakāpnieks. Tā paver durvis aizkustinājumam un sargā paklausību, tā iznīdē viltīgus nodomus un sirds bezjūtību. Gavēšana ir paradīzes vārti; kad vēders tiek apspiests, tad lēnprātīga top arī sirds, gavētāja prāts lūdz Dievu bez skarbuma, turpretim negausīgā prātu piepilda nešķīsti sapņojumi.

Gavēšana ir mīlestības un uzticības izpausme, tieksme upurēt pasaulīgos labumus, lai iegūtu debešķīgos. Mūsu domas pārlieku nodarbina rūpes par iztiku un garšas tīksmināšanu; papildēsimies atbrīvoties arī no tā. Tātad gavēšana ir pakāpiens ceļā uz atbrīvošanos un neiztrūkstošs balsts cīņā ar paštīksmināšanos. Gavēšana kopā ar lūgšanu ir milzīga dāvana, ar ko apveltīta cilvēce, un tie, kas kaut reizi ir bijuši tai piederīgi, to rūpīgi sargā.

Gavējot pieaug pateicība Tam, kurš devis cilvēkam iespēju gavēt. Gavēšana paver ceļu

tādās jomās, par kuram tev ir tikai vājš priekšstats: visi notikumi, visas dzīves parādības, kas gadās ap tevi vai tevī pašā, parādās pavisam jaunā gaismā, viss notiekošais iegūst jaunu, dziļu un bagātu saturu. Pasaulīgo prātošanu nomaina domas skaidrība, satrauktos meklējumus - mierīga visu lietu pieņemšana ar pateicību un lēnprātību. Šķietami neatrisināmas, mokošas problēmas atsedz savu būtību līdzīgi izplaukušam ziedam: jāklauvē ar lūgšanu, gavēšanu un modrību, jo tam, kas klauzina, taps atvērts (Mt 7,8).

Tāpēc gavēšanu bieži vien uzskata par mērauklu: jo tas, kurš daudzās lietās atturas, ir daudz iemīlējis, un, kurš daudz mīl, tam daudz tiks piedots (Lk 7,47). Tas, kurš sev daudz ko liedz, daudz iegūs.

Svētie tēvi iesaka gavēnī ieturēt mērenību: pārāk novārdzinot miesu, var kaitēt dvēselei. Gavēšana jāuzsāk pakāpeniski; viss prasa pieredzi, un ikviens lai pats sevi pārbauda, ņemot vērā sava ķermeņa uzbūvi un savu darbu. Barību nevajag šķirot: visāda barība ir Dieva dota; taču jāizvairās no tādas, kura uzbudina miesu ar tās kaislībām: no pārlicikas garšvielu, gaļas, vīna un visa pārējā lietošanas, kas tīksmina garšu. Labāk lietot lētu un pieejamu barību. Sv. tēvi iesaka lietot barību vienreiz dienā un tādā daudzumā, lai nejustu piesātinājumu.

XVII. IZVAIRĪŠANAS NO PĀRMĒRĪBĀM

Ir zināms, ka pārāk cītīgas klavierspēles rezultātā var rasties krampji pirkstos. Tas pats var gadīties tam, kurš daudz raksta. Apbēdināts un apjucis vēl nesen cerību pilnais muzikants vai rakstnieks spiests pārtraukt darbu; viņš ir spiests palikt dīkā un līdz ar to pakļauties daudzām pazudinošām ietekmēm.

Šis piemērs lai tev ir par brīdinājumu. Gavēšana, paklausība, pašpārmetumi, modrība un lūgšana - tas viss ir nepieciešams, lai gūtu iemaņas. Katram darbam vajadzīgs apdoms, mierīga savu spēku aprēķināšana (Lk 14,28-32), bez pārspīlēšanas uz vienu vai otru pusi. Tāpēc esiet saprātīgi un modri lūgšanās - aicina sv. apustulis Pēteris, bet ar viņa starpniecību arī Tas Kungs (1. Pēt. 4,7).

Reibuma avots ne vienmēr ir vīns vai citas reibinošas vielas; ne mazāk bīstama ir apreibināšanās ar iedomību, kas uzjundi neprātīgu degsmi. Šī degsme liek savam upurim rīkoties neapdomīgi, un parādās pārspīlējums un negausība, bet tādā augsnē izaudzis augs ir nevesels - tas nes tādus augļus kā uzpūtība, neiecietība un pašattaisnošana. Nē, šeit nedrīkst novirzīties ne pa labi, ne pa kreisi (5. Moz. 5,32), un nemaz nevajag paļauties uz saviem spēkiem.

"Ja mēs neatrodam sevī mīlestības, miera, prieka, lēnprātības, pazemības, vienkāršības, sirsnības, ticības un pacietības augļus, tad visi mūsu pašuzpurēšanās centieni ir bijuši tukši un veltīgi," saka sirdsskaidrais Ēģiptes Makarijs. Darbs ir ražas dēļ, taču pļauja pieder Tam Kungam.

Tāpēc vēro sevi un spried saprātīgi. Ja pamani, ka sāc skaisties vai kļūsti nepacietīgs, tad nedaudz atvieglo savu nastu. Ja tev rodas vēlēšanās ievērot citu trūkumus, vainot viņus vai mātīt un aizrādīt, tad tas nozīmē, ka tu neesi uz pareizā ceļa; tam, kurš vajā sevi pašu, nav ko pārmet citiem. Tāpēc turies ēnā, paslēpies, ej savā kambari, aizslēdz savas durvis (Mt 6,6) - pat tad, kad tev nākas atrasties lielā un trokšņainā sabiedrībā. Bet dažreiz, ja tev būs pārāk grūti, aizej no turienes, vienalga kur, lai tikai būtu viens, un sauc no dvēseles dziļumiem pēc Tā Kunga palīdzības, un Viņš tevi sadzirdēs.

"Lai tava dvēsele ir līdzīga ritenim," iesaka pieredzējušais mūks Ambrozijs, "jo mazāk ritenis skaras pie zemes, jo vieglāk ripo uz priekšu." Nedomā, nerunā, nepieķeries pasaulīgajam vairāk, kā tas ir nepieciešams. Bet tomēr atceries, ka ritenis, pilnīgi viss atrazdamies gaisā, arī nevar kustēties.

XVIII. PASAULĪGĀ UN ARĒJĀ LIETOŠANA

Mēs sastāvam no dvēseles un miesas, kuras mūsu būtībā nevar nošķirt. Tāpēc lai miesa tev nāk palīgā; Kristus, pretimnākdams mūsu vājumam, izmantoja vārdus un žestus, siekalas un zemi (Jņ 9) kā līdzekļus. Mūsu labad Viņš ļāva Savam spēkam iziet no Sava apģērba malas (Mk 5,24-34), no apustuļa Pāvila sviedru autiem un priekšautiem (Apd 19,12) un no apustuļa Pētera ēnas (Apd 5,15).

Tāpēc lieto visu pasaulīgo kā atgādinājumu un atbalstu tavā grūtajā gājumā pa šauro ceļu. Lai baltais sniegs, zilās debesis, dārgakmenim līdzīgā mušas acs, plīvojoša liesma un viss radītais, ko redzi un sajūti, atgādina tev Radītāju. Taču galvenokārt lieto to, ko tev par palīdzību piedāvā Baznīca, - "nododiet savus locekļus par kalpiem taisnībai un svētiem darbiem" (Rom. 6,19). Protams, vispirms tā ir svēto Noslēpumu baudīšana, tāpat arī citi Noslēpumi (Sakramenti) un Svētie Raksti. Baznīca dod tev palīgā Dievmātes, eņģeļu un svēto ikonās, lūgšanas to priekšā, sveču dedzināšanu, vīraka kvēpināšanu, svēto ūdeni, dievnamu skaistumu un krāšņumu un dziedāšanu tajos. Pieņem to visu ar pateicību un lieto sev par mācību, pamudināšanu, pilnveidošanos un palīdzību tavā turpmākajā ceļa gājumā.

Ļauj pilnu vaļu tavai mīlestībai izpausties pret dievišķo mīlestības Devēju - Dievu, skūpstī, skar ar lūpām krustu un sv. ikonās, izrotā ar ziediem; vienīgi ļaunuma apspiešanai jānotiek klusumā, viss labais lai iegūst izpausmes brīvību. Ja ar mīlestību dotais tiek ar mīlestību pieņemts, tad ar to pašu mīlestība izplešas un pieaug, bet uz to jau tavs darbs ir vērsts. Jo lielāka upe, jo lielāka tās delta.

Ļauj savai miesai būt tev par palīgu cīņā: lai miesa ir viegla un brīva no pasaulīgiem untumiem. Lai tā piedalās tavos darbos; tu gribi iemācīties lēnprātību, lai arī tava miesa top lēnprātīga un noliecas: krīti ceļos, noliec galvu līdz zemei, jo pēc krišanas nāk piecelšanās Kristū.

Bieži pārmet sev krusta zīmi: tā ir lūgšana bez vārdiem. Īsajā mirklī neatkarīgi no neveiklajiem vārdiem krusta zīme izsaka tavu vēlēšanos sekot Kristum - sist krustā savu miesu un gatavību labprātīgi, bez kurnēšanas pieņemt visu, kas tev tiek sūtīts. Krusta zīme ir arī ierocis pret ļaunajiem gariem: lieto to bieži un pārdomāti.

Namu nekad nebūvē bez stalažām. Vienīgi stipram nav vajadzīga ārējā palīdzība. Bet vai tu esi stiprs? Vai gan tu neesi vājākais no vājākajiem? Vai tu neesi bērns?

XIX. TUMSĪBAS MIRKĻI

Laiks ir mainīgs: te apmācies, te skaidrs, te atkal līst lietūs; līdzīgi mēdz būt arī ar cilvēka dvēseli. Vienmēr jābūt gatavam uz to, ka mākoņi dažreiz aizsedz sauli; arī svētajiem ir bijušas tumsas stundas, dienas un nedēļas. Tad viņi teica, ka Tas Kungs viņus pametis tādēļ, lai viņi, atstāti pašu ziņā, sajustu, cik nevarīgi un bezspēcīgi viņi ir, kad nesaņem atbalstu. Tādas aptumsības periodi, kad viss šķiet bezjēdzīgs, muļķīgs un veltīgs, kad iekriti šaubās un kārdināšanās, ir neizbēgami. Bet arī no tā var gūt labumu. Visvieglāk pārvarēt šīs drūmās dienas, ņemot piemēru no sv. Ēģiptes Marijas. Četrdesmit astoņus gadus viņa dzīvoja tuksnesī aiz Jordānas, un, kad viņu pārņēma kārdināšanas, kad atmiņas par grēcīgo dzīvi Aleksandrijā pavedināja viņu uz vēlmi atmet brīvprātīgo uzturēšanos tuksnesī, viņa nogulās zemē, saukdama palīgā Dievu, un necēlās tik ilgi, kamēr juta, ka sirds rimstas. Pirmie gadi bija grūti; viņa gulēja zemē daudzas dienas un naktis, un tikai pēc septiņpadsmit gadiem pienāca atpūtas laiks.

Šīs dienas centies pavadīt mierīgi. Neļaujies kārdinājumam iet sabiedrībā vai izklaidēties. Nežēlo sevi - mierinājumu atradīsi vienīgi lūgšanā: stiedzies, ak, Dievs, mani paglābt, stiedzies man palīgā (Ps. 69,2); es esmu ieslēgts un netieku laukā (Ps. 88,9) un citās.

Īstu palīdzību tev vairāk nav no kurienes gaidīt: neizšķērdē visu to, ko ieguvi, īslaicīga atvieglojuma labad. Tava pacietība un noturība tiek pārbaudīta. Izturējis pārbaudījumu, pateicies Tam Kungam, kurš devis tam spēkus. Bet, ja tu neesi izturējis pārbaudījumu, ātri piecelies, lūdz, lai tevi apžēlo, un apzinies, ka esi saņēmis pēc saviem nopelniem. Jo pati krišana bija tev par sodu: tu pārlietu paļāvies pats uz sevi un tagad redzi, kultas novedis. Tu ieguvi pieredzi: neaizmirsti pateikties.

XX. CAĶEJA PARAUGS

Līdzīgi Caķejam, tu esi uzkāpis kokā, lai redzētu To Kungu. Tu to izdarīji ne tikai domās un ne tikai mistiski, dvēselē. Tu esi cilvēks, un tev ir miesa; tāpēc tu, līdzīgi Caķejam, esi izmantojis savus miesas spēkus un iespējas, lai paceltos no zemes. Ja tu to izdarīji, visu pārdomājis un mierīgi

aprēķinājis, ņemot vērā savas miesas nastu un tās aprobežotību, turklāt bez bailēm, nesaudzējot sevi un nenovirzoties sānis, tad tu esi pacēlies tiktāl, ka vari pār pūļa galvām, t.i., pāri savām pasaulīgajām kaislībām, ieraudzīt pavīdam To, kuru tu meklēji.

To tu ievērosi tāpēc, ka aizvien skaidrāk sajūtīsi savu tumsu, jo tevi vairs tik ļoti nepievilks cilvēki un izklaidēšanās un tev kļūs saprotamāks tavs iekšējais "es", un tu izpratīsi, kāds tas ir. Varbūt tu domāji, ka tava sirds ir līdzīga laivai, kas šūpojas bezmērķīgi un bez jēgas, kā rieksta čaumala bez airētājiem; bet tagad brauciens ieguvīš mērķi un jēgu, un tas jau ir labi. Bet tomēr tu vēl esi tā pati mazā laiva neaptveramajā jūrā; ja tu gāji pa pareizu ceļu, tad tikai tagad skaidri redzi, cik vāja un maza ir laiva.

"Dievs visur mums jau ir priekšā, līdz ierauga mūsu gatavību," saka Bulgārijas arhibīskaps Teofilakts. Kristus sacīja Caķejam: kāp steigšus zemē, kas nozīmē - kļūsti lēnprātīgs, jo man šodien jāiegriežas tavā namā (Lk 19,5). Var uzskatīt, ka par māju ir nosaukta sirds. Protams, saka

Tas Kungs, tu uzkāpi kokā un ar to uzvarēji kādu daļu savu pasaulīgo kaislību, jo tu gribēji gūt iespēju iepazīt Mani, kad Man bija jāiet pie tavas sirds; taču steidz pazemot lepnumu, nesēdi tur un nedomā, ka tu esi labāks par citiem, jo Es mājāju lēnprātīgā sirdī. Un tas steigšus nokāpa zemē un Viņu uzņēma pie sevis ar prieku (Lk 19,6).

Caķejs, muitnieku priekšnieks, uzņēma Kristu un tūdaļ izdālāja visu, kas tam piederēja. Pusi īpašuma nekavējoties atdeva nabagiem, bet pārējais ātri izsīka, atdodot četrkārtīgi tiem, no kuriem viņš tika ņēmis vairāk, nekā pienācās; jo arī šis ir Ābrama dēls (Lk 19,9), viņš sadzirdēja Tā Kunga balsi un aizgāja no savas zemes un no sava nama (1. Moz. 12,1), kur valdīja egoisms un kaislības.

Caķejs zināja, ka sirds, kura pieņēmusi Kristu, jāatbrīvo no visa cita: tai jāatsakās no visa, kas iegūts netaisnā veidā, no miesas un acu kārības, no dzīves lepņības (1. Jņ. 2,16). Viņš saprata, ka tas, kurš ir bagāts šeit, būs nabags tur, jo tur materiāli bagātiem nozīmē būt garīgi nabagiem, - saka Jānis Zeltamute. Ja bagātais nebūtu ļoti nabags, viņš nebūtu ļoti bagāts.

"Kā nav iespējams savienot veselību ar slimību, tāpat grūti saskaņot mīlestību ar bagātību," atzīmē Sīrijas Īzaks. Jo tas, kurš mīl savu tuvāko, protams, atdos visu, kas tam ir; tāda ir mīlestības daba. Bet bez mīlestības nav iespējams ieiet Dieva valstībā. Un Caķejs to saprata.

Jo mazāk tev pieder, jo vienkāršāks ir tavs dzīves veids. Viss liekais ir izmests, un sirds sakoncentrējas. Tā pamazām ieiet sevī, kur atrodamas kāpnēs uz Debesu valstību. Tad arī lūgšana kļūs vienkārša. Tā koncentrējas, ietiecas sirds dziļumos. Bet tur ir viena lūgšana - lūgums apžēlot.

Jo vai grēcinieks, pirmais no visiem grēciniekiem (1. Tim. 1,15), var lūgt kaut ko citu kā vien to, lai Tas Kungs viņu apžēlotu? Vai viņš var kaut ko atdot, ja viņam nav nekā sava? Vai viņam ir paša spēki, paša griba, paša saprāts? Vai viņš var kaut ko pasākt? Vai viņš kaut ko zina? Vai viņš var kaut ko nosaukt par savu, kad viņam pašam nekas nepieder?

Viņa īpašumā nekā nav: jo grēks - tas ir nekas, tas ir tas, kā nav. Grēks - tas ir tukšums, tumsa, noliegums. Grēcinieks atrodas tukšumā.

Tā viņš redz sevi, un, jo mazāk viņam pieder, jo bagātāks viņš ir, jo viņā izveidojies tukšums piepildās nevis ar iznīcīgām lietām, bet ar mūžīgās dzīves pilnību, tās gaismu un tās apliecinājumu - mīlestību un žēlsirdību; Tas Kungs viņu ir piemeklējis.

Bet kā gan viņš, grēcinieks, lai izpelnās, ka Tas Kungs viņu piemeklētu? Kā lai viņš uzdrīkstas kaut iedomāties, ka Tas Kungs ielūkosies viņā, viņa tumsībā? Lai kā viņš pūlētos sevi šķīstīt, lai kā cīnītos, lai kā piestrādātu pie sevis, lai kā censtos sekot Evaņģēlija novēlējumiem - uzturētu modrību, gavētu un visādi cīnītos, apkarojot sevi Tā Kunga labad, tomēr izradās, ka viņš pastāvīgi iekrīt bezcerībā, cietsirdībā un slinkumā, neiecietībā,

nepacietībā un visos iespējamajos netikumos. Kā viņš var gaidīt Tā Kunga atnākšanu pie sevis?

Tāpēc viņš lūdz: "Apžēlojies par mani, Kungs! Kungs, apžēlojies par mani, grēcīgo! Jo es kā varēdams centos darīt visu, kas man bija jādara, kalpodams Tev: es aru sirds druvu, ko Tu iedevi man apstrādāšanai, un es ganīju tur avis (Lk 17, 7-10), taču es esmu tikai kalps, kas nav neko vērts, un bez Tevis neko nevaru padarīt. Tad nu apžēlojies par mani un piepildi mani ar Savu svētību!"

Ar darbiem viņš vairo savu ticību (Lk 17,5), lūgšanās viņš iegūst spēku darbam. Tā darbs un lūgšana papildina viens otru, kamēr saplūdis pilnībā un kļūs vienoti. Viņa darbs būs lūgšana, un

lūgšana būs viņa darbs. Tas ir tas, ko svētie tēvi sauc par iekšējo darbu, sirds lūgšanu vai Jēzus lūgšanu.

XXI. JĒZUS LŪGŠANA

Pēc sv. tēva Jesajas, Ēģiptes vientuļnieka, vārdiem, Jēzus lūgšana ir dvēseles spogulis un gaisma sirdsapziņai. Kāds to ir salīdzinājis ar kluso balsi, kas nepārtraukti dzirdama mājā: zagļi, pielavījušies mājai, metas bēgt, jo dzird, ka kāds tajā ir nomodā. Māja - tā ir sirds, zagļi - ļaunie nodomi, lūgšana ir modrā balss. Taču modrais vairs neesmu es pats, bet gan Kristus.

Garīgais darbs iemieso Kristu mūsu dvēselē, un tā uzdevums ir nepārtraukti paturēt prātā Dievu; tu ieslēdz To Kungu iekšā savā dvēselē, savā sirdī, savā apziņā. Es guļu, bet mana sirds ir nomodā (Augstā dz. 5,2); es pats guļu, it kā atkāpjos, bet mana sirds paliek lūgšanā, mūžīgā dzīvē, Debesu valstībā, Kristū. Mana būtība paliek pie Pirmavota.

To sasniegt var tikai ar lūgšanas starpniecību: Kungs Jēzu Kristu, Dieva Dēls, apžēlojies par mani, grēcīgo! Šo lūgšanu veic balsī vai domās -lēni, vērīgi un sirdī, kas brīva no visa nepiederīgā. Nepiederīgas ir ne tikai pasaulīgās intereses, bet arī dažāda veida atbilžu gaidīšana, visāda veida sapņainība, ziņkārīgie jautājumi un iztēles rotaļa.

Vienkāršība ir tikpat nepieciešama kā miesīga pazemība un dvēseles atturība, un viss, kas piederas cīņai.

Iesācējam īpaši jāsaģēns no tā, kas kaut mazliet velk uz misticismu. Jēzus lūgšana ir darbība, darbs, ar kā palīdzību tu strādā pie sevis paša, sagatavo sevi tā spēka uzņemšanai, ko sauc par Dieva svētību, kas apslēptā stāvoklī vienmēr mīt ikvienā, kas saņēmis kristīšanu. Taču tu sagatavo sevi tam, lai tevī mītošā svētība varētu nest augļus. Lūgšana iesilda šo spēku mūsu dvēselē; tas arī ir lūgšanas mērķis. Lūgšana - tas ir veseris, kas pārļauž čaulu: veseris ir ciets, sitieni sāpīgi. Atmet jebkādu domu par baudu, jūsmu, paradīzes balsīm: uz Dieva valstību ir tikai viens ceļš, un tas ir Krusta ceļš - būt krustā sistam ir mokoši; negaidi neko citu.

Tu esi sitis krustā savu miesu, pienaglojis to pie vienveidīga dzīvesveida un stingras pašuzraudzības. Tava doma un tava iztēle jāuzrauga tikpat stingri. Pienaglo tās pie lūgšanas vārdiem, pie Svētajiem Rakstiem, pie Psalmu lasīšanas un sv. tēvu darbiem, kas to māca. Neļauj iztēlei šaudīties, kur vien tai iegribas; tas, ko sauc par domas lidojumu, nav nekas cits kā lidināšanās ilūziju pasaulē. Tiklīdz tava doma nav nodarbināta ar tavu dienestu jeb darbu, atgriez to atkal pie lūgšanas.

Uzmani, lai tava iztēle un tavas domas būtu tev paklausīgas kā labi dresēts suns. Tu viņam neļauj visur skraidīt, riet, rakņāties dubļos un peldēties novadgrāvjos; līdzīgā kārtā tev jāapstādina sava doma un iztēle un jāatgriež pie lūgšanas; tas tev jādara neskaitāmas reizes katra aizejošā mirkļa laikā. "Taču, ja tu rīkojies citādi, tu būsi līdzīgs savvaļas zirgam, kuru triec te viens, te otrs jātnieks, kamēr putās notriektais zirgs nogāžas aiz pārguruma," saka sirdsskaidrais Antonijs.

Pārāk stiprs sitiens pa čaumalu var iedragāt kodolu. Esi piesardzīgs. Nepārej uzreiz tikai pie Jēzus lūgšanas. Lasi arī citas noliktās lūgšanas, īpaši sākumā, arī vēlāk. Neesi pārmērīgi dedzīgs. Un neiedomājies, ka spēj kaut reizi kā nākas izteikt: "Kungs, apžēlojies!" Tava lūgšana vienmēr ir izklaidīga, izkaisīta - jo tu taču esi cilvēks. Vienīgi eņģeļi debesīs vienmēr redz mana Debesu Tēva vaigu (Mt 18,10); bet tev ir šis pasaules miesa, kas prasa savu. Nepiesauc debesis un nebrīnies, ja sākumā aizmirsīsi skaitīt savu lūgšanu vairākas stundas un pat vairākas dienas pēc kārtas, un vēl ilgāk. Uzņem to vienkārši un dabiski: tu taču esi nepieredzējis jūnieks, kurš aizmirsis ievērot vēja brāzmas, aizraudamies ar ko citu. Tātad neko negaidi no sevis paša, bet neko neprasi arī no citiem.

Lūgšanai jāiedzīvina tava doma, jāpadara tā skaidra; tad tā būs pareiza. Dievu lūdzošais visu redz sev apkārt, visu ievēro, taču dara to caur lūgšanu, kura viņam dod savu skaidro gaismu, kas ietiecas visur.

Gars darbojas mūsu iekšējā "es" attīrītajā apvidū. Kamēr mēs attīrām mūsu sirdi, šis apvidus palielinās, un garīgais cilvēks mūsos pieaug.

Lūgšanai jārada iekšējais mierinājums, pacietība ciešanās, mīlestība, pateicība un lēnprātība. Un otrādi, ja būsi uztraucies, sasprindzis, priecīgi satraukts vai dziļi izmisis, ja pārdzīvo nožēlu vai rūgtumu, vai pārspīlētu degsmi, ja nonāc ekstāzē vai jūtu reibumā, kāds mēdz būt, klausoties

mūziku, ja izjūti lielu baudu vai apmierinājumu ar sevi un ar visu pasauli, - tad tu esi uz nepareizā ceļa; tu pārāk palāvieš uz sevi. Atkāpies un atgriezies atpakaļ pie pašpārmetumiem, kuriem vienmēr jābūt īstās lūgšanas pamatā.

Gaismas eņģelis sev līdzī vienmēr atnes mieru, kuru tumšie spēki grib iznīcināt. Pēc šīs pazīmes, saka sv. tēvi, var atšķirt gaišos un tumšos spēkus.

XXII. NENOVERTĒJAMA PĒRLE

Tu esi atmetis visu, ko zināji, tev nav nevienas labas domas vai darba, tu neatceries pagātni, neko nevēlies nākotnē, nederīgs, līdzīgs novalkātai lupatai, bezjūtīgs, kā akmens uz ceļa, tārp saēsts, kā sēne mežā, mirstošs, kā zivs krastā, līdz asarām apbēdināts par šo savu nožēlojamo stāvokli - tāds tu stāvi lūgšanā sava Vissvētā Soģa, Radītāja un Tēva, tava Pestītāja un Kunga, Patiesības Gara un Dzīvības Devēja priekšā. Un kā pazudušais dēls lūdz no savas niecības dziļumiem: Tēvs, es esmu grēkojis pret debesīm un pret Tevi, es neesmu vairs cienīgs, ka mani sauc par Tavu dēlu (Lk 15, 21); Kungs Jēzu Kristu, Dieva Dēls, esi man, grēciniekam, žēlīgs!

Tu pazīsti savu nespēku un redzi pats sevi guļošu kā pīšļus Visuvarenā priekšā, un tādēļ, ka apzinies pats savu niecīgumu, pieaug tava mīlestība uz tuvākajiem, ko Tas Kungs ir radījis un apgaismojis. Savas dabas dziļumos viņi nes Dieva tēlu; un tāpēc tu esi gatavs sevi ziedot viņu labad.

Noticis kas dīvains: jo dziļāk tu esi iekļuvis savā sirdī, jo augstāk tu esi pacelies par sevi pašu. Tava ārējā dzīve ir tāda pati: tu mazgā traukus, rūpējies par bērniem, ej uz darbu, saņem algu un maksā nodokļus. Tu dari visu to, ko dara cilvēki ap tevi. Taču tu esi atteicies no sevis pašā. Tu esi atdevis visu, lai iegūtu citu.

"Kad man esi Tu, ko es vēl varu vēlēties? Neko citu, kā vien klusējot, lūgšanā nemitīgi piekerties Tev," atbild Jānis Pakāpnieks. "Dažus valdzina bagātība, citus pagodināšana, vēl citus - privātīpašuma iegāde; mana vienīgā vēlēšanās - būt kopā ar To Kungu."

Pašai dziedība lūgšanā ir kļuvusi par tavu īsto dzīvi, kuru tu uzturi vienīgi lūgšanas dēļ. Staigāt ar Dievu (1. Moz. 6,9) - tas tagad ir vienīgais vērtīgais priekš tevis, un tas ietver un aptver visu debešķīgo un pasaulīgo. Tam, kurš nes Kristu savā sirdī, nav ne nāves, ne slimības, ne pasaulīgās tukšrosības; viņš jau ir iegājis mūžīgajā dzīvē, kura aptver visu. Gan dienu, gan nakti Debesu valstība uzaust tavā sirdī un pieaug, un tu nezini, kā. Jo tava sirds zeme pati no sevis izaudzē vispirms stiebru, tad vārpu, pēc tam nobriedušu graudu vārpā (Mk 4,27-28).

Svētie runā par nerietošo gaismu. Šī gaisma redzama nevis ar cilvēka aci, bet ar sirdi, un tā nekad nebeidz plūst šķīstībā un skaidrībā. Šī gaisma, aizvien pieaugdama, nepārtraukti turpina virzīties prom no tumsas; tās īpašā pazīme - pastāvīga šķīstīšanās. Tā ir bezgalīgās mūžības gaisma, kas laužas cauri laika un matērijas apvalkam. Svētie nekad nesaka, ka šī gaisma dota viņiem, viņi saka, ka tā dota tikai tiem, kuri šķīstījuši savu sirdi ar mīlestību uz To Kungu, brīvprātīgi iedami pa šauro ceļu.

Šaurajam ceļam nav gala: tā īpašība ir - bezgalība. Tur ik mirklis ir sākums: tagadnē ienāk nākamība; pastarā tiesa tagadnē, jo Kristus ir mūžīgi klāt it visur gan ellē, gan ari debesīs. Parādoties Vienīgajam, pazūd daudzkārsšais gan laikā, gan ari telpā. Viss vienlaikus, tagad un šeit, un visur, tavas sirds dziļumos. Tur tu atradīsi to, ko meklēji: Krusta dziļumu, augstumu un plašumu - Pestītāju un pestīšanu. Tāpēc, ja tu gribi izglābt savu dvēseli un sasniegt mūžīgo dzīvi, tad neatslābstoši cīnies ar savu slinkumu, apzīmē sevi ar krusta zīmi, un saki: "Dod man, Kungs, ielikt labu pamatu Tēva un Dēla, un Svētā Gara Vārdā. Āmen."

GRĀMATĀ MINĒTIE SVĒTIE TEVI UN AUTORI

AMBROZIJS Vecākais (1812-1891). Skolotājs un priesteris muks, ka arī viens no ievērojamākajiem Optinas klostera stareciem Kalugas apgabalā Krievijā. Viņu par savu garīgo padomdevēju uzskatīja tūkstošiem cilvēku, to skaitā Dostojevskis un Tolstojs. Ambrozija Vecākā vēstules un runas pēc viņa nāves pieredzējušas vairākus izdevumus (krievu vai).

Krētas ANDREJS. Dzimis Damaskā, viņš kļuva par Krētas arhibīskapu (miris 740. g). Īpašu ievēribu Krētas Andrejs guvis kā Lielā Kanona autors. So Kanonu dzied Lielajā gavēnī.

ANTONIJS Lielais bija viens no pirmajiem un pazīstamākajiem Tuksneša tēviem. Iespējams, ka viņš bija pirmais, kas ap sevi pulcēja citus vientuļņiekus Ēģiptes tuksnesī. Antonijs Lielais miris dziļā vecumā m.ē. 356. g. Viņa dzīvi aprakstījis draugs Sv. Atanasijs.

BASILIJS Lielais. Cēzarejas bīskaps Kapadokijā. Dzīvojis ceturtajā gadsimtā. Viņš ir viens no trim lielajiem Kapadokijas tēviem. Abi pārējie - Sv. Nišas Gregors (viņa brālis) un Sv. Nazianzas Gregors. Basilijš Lielais sastādījis nolikumu, kuru vēl tagad ievēro Austrumu Pareizticīgās Baznīcas mūki un mūķenes, kā arī sastādījis liturģiju, ko Baznīcā lieto 10 dienas gadā.

DOROTEJS. Sestā gadsimta rakstnieks askēts un klostera abats. Sarakstījis virkni Pamācību par askētisku dzīvi.

Sīrijas EFRAIMS. Mācīts komentētājs un ražīgs autors par teoloģiskiem jautājumiem. Piekopis ļoti askētisku dzīves veidu Edesā, kur arī miris m.ē. 373. g.

Jeruzalemes HEZĪCIJS. Mūks, kurš 412. gadā kļuvis par priesteri. Viņš bija Bībeles komentētājs, rakstījis arī Baznīcas vēsturi.

Sīrijas ĪZAKS. Septītā gadsimta askēts, kurš īslaicīgi bijis Nīnives bīskaps, taču aizgājis klosteiņā netālu no Rabanšapūras, kur rakstījis par askētisku dzīvi.

JĀNIS HRIZOSTOMS (ZELTAMUTE). Ļoti svēts un askētisks cilvēks. Dzimis 347. g., viņš 381. g. kļuva par diakonu, bet 386. g. par priesteri. Jānis Zeltamute bijis daiļrunīgs sludinātājs (Hri-zostoms nozīmē "zelta mute"). 398. gadā pretēji viņa gribai Jānis Zeltamute tika iecelts par Konstantinopoles arhibīskapu. Viņš iekaroja tautas mīlestību, bet ieguva imperatores Eidoksijas un Aleksandrijas patriarha naidu, kā rezultātā tika izsūtīts tādos apstākļos, ka drīz vien mira. Viņa sastādītā liturģija Baznīcā tiek lietota visbiežāk.

JĀNIS KLIMĀCUS (PAKĀPNIEKS). Slaveno "Paradīzes kāpņu" autors. Apmēram četrdesmit gadus viņš dzīvojis kā anahorēts alā, kas atradās Sinaja kalna pakājē. Tad viņš kļuva par Sinajas abatu. "Kāpnes" ir trīsdesmit nodaļu plašs traktāts par mūku un askētu dzīvi. Jānis Pakāpnieks dzīvojis septītajā gadsimtā.

Ēģiptes MAKARIJS, dēvēts par Lielo (300-390). Ēģiptes tuksneša mūks, kas 340. g. kļuvis par priesteri.

Abats JESAJA. Ceturtā gadsimta otrās puses eremīts Ēģiptes tuksnesī.

NIKITA no Stifas. Simeona Jaunā Teologa skolnieks, kas dzīvojis vienpadsmitā gadsimtā. Strīda laikā starp Leo LX un Konstantinopoles patriarhu Kerulāriju viņš publicēja pret Romu vērstu traktātu, ko vēlāk imperators piespiests atsauc.

TEOFANS (1815-1894). Vladimiras bīskaps Krievijā. Bijis labi pazīstams autors un garīgais padomdevējs, bet pēdējo mūža divdesmit vienu gadu pavadījis pilnīgā vientulībā klosterī. Viņš bija arī "Filokalijas" krievu varianta kompilators.

TEOFILAKTS. Okridas arhibīskaps pie šāda paša nosaukuma ezera Dienvidslāvijā, dēvēts arī par Bulgāru. Miris ap 1107. gadu. Lielu ievēribu Teofilaktam atnesa Evaņģēliju skaidrojumi.